

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулай!

БУРЯАД

Бугэдэ арадай сонин

ДУХЭРИГ

№20 (321)

ЧИДЧИЛДЧИН

1921 оной дөнөбрийн 21-нээ гарана

2003
майн
15
четврт
№72
(20734)
Нажарай
эхин
улаагшан
могой
нарын
14
гарагай
5

РОССИН САНГХЫН СУГАНДЫ

Апрелин 22-то Ивалгын дасанда Россин Буддын шажанай Сангхын Хуралай суглаан болож, удаадахи үзэринь зарлагданаан Сугандын асуудалнууд харагдаба.

Анхандаа шутэдэг байсан Россин регионуудтаа Буддын шажанние хүгжөөхэ, улсхоорондын харилсаа холбоонуудые тогтоохо талаар Сангхын хутэлбэриин ажал ябуулгын Хуралтайшаагаа. Лама санаартанье бэлдэхэ, Бурхан багшын Номын сахин дэлгэрүүлхэ, Росси дотор нэргэн хүгжөөхэ талаар аша габяялтай байсанай түлөө Ивалгын дасанай «Даши Чойнхорлин» институтдай ректор Дагба Очировы болон Агын дасанай Бурхан шажанай академиин ректор Бабу Чимитдоржиевые Россин Федерациин гүрэнэй шагнаадаа зууршалхаа гэжэ шийдхэгдээ. Тэрэшэлэн Зандан Жуу Бурханай дүрэ хүргэе, Түбэд медицинын атласые, Бандида Хамба лама Этигеловэй Эрдэнитэ Бэе шарилые Россин Буддын шажанай нангин шүтээнүүд гэжэ баталха шийдхэбэри абаа.

Апрелин 23-да Ивалгын дасанда Россин Буддын шажанай

Заншалта Сангхын дээдэн зургаан болохо ээлжээтэ Суганды үнгэргэгдээ. Эхиндэнь Жүддугандауншалга болоо. Сангхын Түб захиргаанай түрүүлэгшэ дид-хамба Д.-Н. Содномдоржиев, Шэтын областээр, Агын округоор дид-хамба Ц.Дондукбаев, Агын Бурхан шажанай академиин ректор Б. Чимитдоржиев, Ивалгын дасанай «Даши Чойнхорлин» институтдай ректор Д. Очиров гэгшдэй тоосоонууд шагнагданаан байна. Алтай

лама Дамба Аюшеев Сугандын делегадуудые амаршалба.

Зүблэх зүйл, регламентые баталжанай үүлээр Бандида Хамба лама Д. Аюшеев, Буряад Республикаар дид-хамба Д.-Н. Содномдоржиев, Шэтын областээр, Агын округоор дид-хамба Ц. Дондукбаев, Агын Бурхан шажанай академиин ректор Б. Чимитдоржиев, Ивалгын дасанай «Даши Чойнхорлин» институтдай ректор Д. Очиров гэгшдэй тоосоонууд шагнагданаан байна. Алтай

Республикин Камбы лама Эркетен Кожутов, Тыва Республикин Дид Камбо лама Монгуш Лопсан амаршалгын угэнүүдые хэлээ. Алтай Республикин «Ак Бурхан» гэхэн Буддын шажанай нэгдэлэй түрүүлэгшэ Алтаян Санашкин нютагтаа Бурханай Ном нэргээнэй түлөө «Даши Чойнхорлин» институтдай Эрдэмэй Соведэй шийдхэбэрээр «Буддын шажанай философийн хүндэтэ доктор» гэхэн нэрээ зэрэгдэх хүртэжэ, мүнгэн шангаар урмашуулгадаа.

Монголой Бурхан шажанай Буряад орондохи түбэй зүгнэе Батнасан лама, республикин Правительстваа А.Д. Жалсараев, Арадай Хуралдаа комитетэй түрүүлэгшии орлогшо В.Б. Цыбикжапов амаршалаа.

Эхэхамагамитанийн энэрхэ, нигүүлэсэж, хүсэрхэгий гэжэй аллададаг Бурхан багшын агуу нургаалай ёоор "бүмбэрсэг дэлхэй дээрээ эб найрамдал сахиха, хёмороото асуудалнуудые эбэй ёоор шийдхэхээ урятай хандалга Суганды баталба.

Данзан ДОНДУБ.

ХАЛУУН ҮНАН, ХААНАБШИ!

Гарагай хоёрто Улаан-Үд хотын байшангуудтаа халуун үнанай үүлэшний дуналнууд дунаад, үгы болошоо. Иэззаа урид дулаан болоулагданаан байна.

«Тепловые сети болон отопительные котельные» гэхэн муниципальна унитарна үйлэдэрийн директор Ю.В. Вершининагай хэлэхээр, дулаа, халуун унаа үгэлгын ажахыннуудтаа захабарилгын ажай ябуулагдажаа эхийнээс үнан эртэ болоулагдаа.

Гадна уларилай шэнжын тогтоож, дунда зэргийн 8 градус дулаан болоходо иимэ ушар тохёолдбо.

Тийгэбэшье хотын Октябрьска райондо майн 17-до халуун үнан дахин бии болохо. Тус районойн 2-дохи ТЭЦ-нээдулаа абадаг хубинь бүхэли июн нара болон июлиин тэн болотор халуун үнэтай байха байна. Төд «жаргалын» июлиин 12-ноо августын 1 болотор, тийгээд сентябриин 8-хаа 16 хүрэтэр болоулагдаха.

Харин бэшэ районойхид июниин 19 болотор халуун үнан тухай мартаа баатай болонхой, тийгэбэшье августын эхин хүртэр халуун үнан «урдаха» гээд тэмдэглэе. Бүхэли август баан үнан үгы байха. Үүлээрь арбаад хоногий туршада бии болоод, дулаа үгэлгын халаанай эхилтэр, сентябриин 16 болотор болоулагдаха.

Хотын захиргаанай мэдээсэлээр, сентябриин 17-ноо дулаан, халуун үнан үгтэжэ, гэртэмнай урин болохо байна.

В. ГОМБОЕВА.

Хабарай тарилга хойшолуулагданхай

Хүйтэн уларилхаа, мүн тийхэдэ газарай хүрьнэндэ шийг нойтоор дуталданаан дээрэнээ болож, республика дотор байсан ондо ургасаа тарилгын худэлмэри хоёр долоон хоногоор хойшолуулагданхай.

Байглаа ондо 181 мяняга 106 гектар газарта орооного ургамалгүүд, 45 мяняга 213 гектар газарта тэжээлэй ургамалнууд таригдахаа тусэбтэй. Харин нүүлэй мэдээгээр республика дотор бүхыдээ 6191 гектар газарта орооного ургамалнууд таригдаад байна. Илангаяа Кабансыц, Загарайн, Зэдны аймагудай худэө ажакыннууд эмхижхэлнайтай, эрмэлзэлтүгэс худалцэ. Тийхэдэ Баргажанай, Ярууны, Хэжэнгийн,

Хурамхаанай, Хяагтын, Тарбагатайн, Түнхэнэй аймагуудай ажакыннууд хабарынгаа тарилга эхилээгүй байна. Гэхээтэй хамтаа, республикин аймагуудай худээ ажакыннууд булта түлишэ тонодолтын материалнуудаар, ургамалай үрээ хүрэнгээр ханагданхай. Жэвшэлбэл, Баргажанай, Загарайн, Захааминай, Прибайкалийн, Сэлэнгийн аймагуудай ажакыннууд тарилгадаа хэрэгтэй үрээ хүрэнгээ гүйсэд адаашанхай.

Республикин хартаабхашад, овоощ ургуулагшад, мүн лээ тарилгадаа бэлэн. Овоощ тарилгын худэлмэри гансал Кабансын аймагаа захаланхай. Тэрэшэлэн 2004 оной тарилгадаа бэлдэлгэ, ондоогоор хэлэбэл, даар хахалалгын худэлмэрийнүүд Зэдны, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай тарялангүүд дээрээ ябуулагдажаа захалбаа. Гийхэдэ Загарайн, Кабансын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажакыннууд хахалнан газараа борнойлхо, жогдэлхээ талаар ехэ худэлмэри ябуулжаа байнахай гээд тэмдэглэмээр.

Майн 15-даа республикин Худэө ажакын болон эдээ хоолой министерствын коллегиин зүблөөн үнгэргэгдэх юм. Тус коллегиин зүблөөн дээрээ хабарай тарилгын шухала асуудалнууд табигдахаа.

Баир БОДИЕВ.
Худэө ажакын
министерствын
хэвлэлэй албан.

ПРОЕКТСЕРВИС УЛАН-УДЭ

лесоперерабатывающие
предприятия

“ПОД КЛЮЧ”

Приглашаем к сотрудничеству

- КОМПЛЕКСНОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ ДЕРЕВОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРОИЗВОДСТВ
- ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩЕЕ ОБОРУДОВАНИЕ
- ГИДРАВЛИЧЕСКИЕ МАНИПУЛЯТОРЫ
- ЛЕСОСУШИЛЬНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ
- ДЕРЕВОРЕЖУЩИЙ ИНСТРУМЕНТ
- МОНТАЖ И ПУСКОНАЛАДОЧНЫЕ РАБОТЫ

г. Улан-Удэ, ул. Октябрьская, 12а, тел./факс 44-15-95

ОАО “Улан-Удэ - Лада”

дочернее предприятие АВТОВАЗ

Автомобили ВАЗ всех модификаций

Предпродажная подготовка

Поставки фирменных запчастей
с АвтоВАЗом

Техническое обслуживание

Все виды ремонта

Обмен старых автомобилей ВАЗ
на новые с доплатой

Автомобили ВАЗ в кредит

г. Улан-Удэ, ул. Лебедева, 30, тел.: 413-413

Гарантия
2 года

Комиссионная продажа

25 мая в театре оперы
и балета в 19 часов
состоится

ПРЕЗЕНТАЦИЯ АЛЬБОМА

«ШИ НАЧНАЙ ТАЛААНШИ»

лауреата телевизионного фестиваля
«Белый месяц», двукратного
обладателя народной музыкальной
премии «Серебряный лебедь», «Хит-
парада - 2001, 2002»

Эрдэни БАТСУХА.

15.05.2003

БУРЯД ҮНЭН

№ 72(20734)

Дүхэргүй

Дэлгизийн
Дээжээ

6

№ 20 (321)

К 75-летию со дня рождения и 45-летию научно-педагогической деятельности профессора С.Ш.ЧАГДУРОВА

Исполнилось 75 лет и 45 лет научно-педагогической деятельности выдающему ученому - эпосоведу Чагдурову Сергею Шагжиевичу, доктору филологических наук, члену-корреспонденту Академии наук высшей школы, заслуженному деятелю науки РФ, Республики Бурятия, профессору кафедры начального обучения языкам факультета начального образования Бурятского государственного университета.

Научные изыскания профессора Чагдурова С.Ш. в области как русского, так и бурятского языкоznания и эпосоведения монгольских народов, а также многолетняя преподавательская деятельность в БГПИ им. Д.Банзарова и Бурятском госуниверситете широко известны в научных кругах как лингвистов, так и эпосоведов не только Бурятии и России, но и далеко за рубежом.

Профессор С.Ш.Чагдуров - ученый с энциклопедическими знаниями, человек разносторонних интересов, поэтому восхищает нас его необычайно широкий диапазон собственных научных изысканий. Он является автором более 60 научных трудов, в том числе 5 монографий и 10 учебных пособий. Основные его труды: «О выразительности слова в художественной прозе» (Улан-Удэ, 1959 г.), «Роль контекста в художественной литературе» (Прага, 1959 г.), «Происхождение Гэсэриады» (Новосибирск, 1980 г.), «Стихоизложение Гэсэриады» (Улан-Удэ, 1984), «Поэтика Гэсэриады» (Иркутск, 1993 г.) и другие.

Особое место в научном творчестве С.Ш.Чагдурова занимает эпос «Гэсэр». В книге «Происхождение Гэсэриады» (Опыт сравнительно-исторического исследования древнего словарного фонда) рассматриваются проблемы происхождения Гэсэриады, особенностей ее поэтической структуры, эпического творчества протомонголов - создателей великой эпопеи. Выдвигается гипотеза о том, что в основе Гэсэриады лежат события, которые произошли в VII в. до нашей эры в Древней Мидии. В поисках материала автор обращался к легендам и преданиям разных народов, к данным историко-этнографических и археологических памятников, к показаниям топонимики и т.д. На основе сравнительно-исторического анализа и внутренней реконструкции древнего словаря прослеживаются взаимосвязи между реликтами Южной Сибири, Передней Азии и Индостана.

А в монографии «Поэтика Гэсэриады» автор показывает художественную природу «Гэсэра», его поэтику, внутренние закономерности развития эпической поэзии бурят.

Содержание и форму поэтики Гэсэриады профессор С.Ш. Чагдуров впервые воедино исследует на основе метода эпико-эстетического канона «Алтан хэблиг», т.е. на пропорции «Золотого сечения». Суждения его о золотом сечении весьма весомы.

С.Чагдуров у памятного камня Доржи Банзарова у села Нижне-Ичетуй с участниками экспедиции «Их Хориг»

С.Чагдуров на родной кафедре

торической типологии, решение которых требует применения методов, ранее не встречавшихся в практике анализа древних корней и художественной структуры фольклора. В связи с этим профессор С.Ш. Чагдуров в расшифровке древнейших корневых элементов мифологических тотемов, этнонимов эпоса «Гэсэр» с успехом применяет классический метод ностратической теории, предложенный выдающимся советским языковедом В.М. Илич-Свитычем.

Во всех своих монографических исследованиях и статьях, исходя из самого конкретного

МОЦАРТ В ЭПОСОВЕДЕНИИ

Обсуждение программы сотрудничества между двумя братскими вузами: ректор Монгольского государственного педагогического института Г. Отгонсүрэн (глава делегации МГПИ) беседует с делегацией БГПИ. С.Чагдуров - крайний справа

С.Чагдуров с космонавтом К.Феоктистовым (второй слева) и другими отдыхающими на курорте «Аршан» (у истоков Кынгерги)

статья: «Истоки Гэсэриады» («Бурятия» от 25 февраля 1992 г.), «По стопам Доржи Банзарова» («Бурятия» от 24 июня 1992 г.), «Эргүнэ Хүн» - прародина монголоязычных родов и племен» (7-й Международный конгресс монголоведов, Улан-Батор, 1997 г.).

Научные изыскания профессора С.Ш. Чагдурова порой неожиданы в своих выводах и абсолютно интересны, потому что его ошеломляющие познания, научная глубина и человеческая проницательность позволили

Курорт «Аршан». На вершине «Пика любви». Лето 1967 г.

ему видеть то, что скрыто от простых смертных глаз, например, чего стоит одна попытка рассмотреть эпос «Гэсэр» как органическое сплетение в канву мировой цивилизации, в ткань эпического творчества народов Индии, Тибета, Монголии. Так оно должно быть, ибо культура, народный эпос не могут существовать самоизолированно, напротив, взаимопроникающими образами, общими корнями ключевых слов они, как артерии, связывают народы мира, даже те, что на первый взгляд, довольно далеки друг от друга. Смелость, свежесть гипотез исследователя, доказательства, основанные на комплексе археологических знаний, истории Востока, художественной семантики - все как бы вызывает огромный интерес эпосоведов мировой науки.

Как известно, в области современного эпосоведения за последнее время все настойчивее выдвигается на передний план проблемы общей ис-

материала эпоса «Гэсэр», который знает досконально, профессор С.Ш. Чагдуров подходит к нему как мыслитель, как культуролог и теоретик в эпосоведении, выходя к смелым, подчас неожиданным, но всегда будящим мысль обобщениям. Именно универсализм в исследований профессора С.Ш. Чагдурова позволяет ему обнаружить и понять связи «всего во всем» и по новому раскрыть универсализм эпоса «Гэсэр», его уникальное положение в истории человеческой культуры. На мой взгляд, формула научных достижений профессора С.Ш. Чагдурова - «это удивлять всех и себя самого». Авторитет в научном мире и талант исследователя, прекрасного лектора - педагога позволили профессору С.Ш. Чагдурову заложить на факультете начального образования основы истинно университетского преподавания русского языка, воспитать плеяду учеников, обеспечивающих подготовку преподавателей начальных классов для школ Республики Бурятия и двух национальных округов: Усть-Ордынского и Агинского. Под его руководством защищают кандидатские и докторские диссертации.

Вот и Сергею Шагжиевичу 75 лет. И это как-то не вяжется с его молодостью души и нынешними его чемпионскими званиями и призами по настольному теннису. Однако мы не властны над временем и его отсчет невозможен.

В заключение пожелаем ему словами песни «Не расстанусь с комсомолом, вечно буду молодым», которые стали девизом его жизни и чтобы радовал он нас новыми оригинальными фолиантами научных исследований.

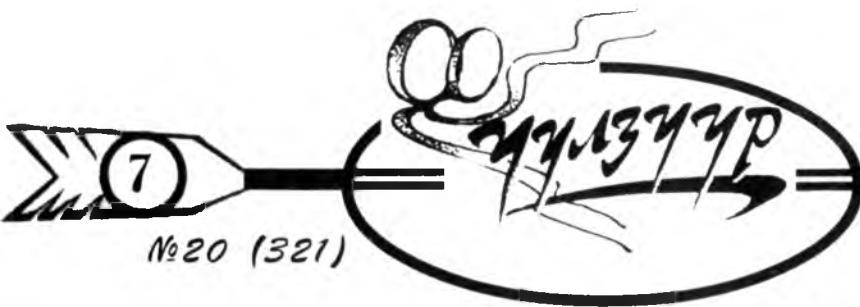
Улзы-Жаргал ДОНДУКОВ,

доктор филологических наук,

профессор БГУ.

Лубсан ШАГДАРОВ,

доктор филологических наук, профессор ИМБИТ.

№20 (321)

ЧУЛГУР

БУРЯД УНЭН

15.05.2003

Дүхэргийн

№72 (20734)

В НАУЧНОЙ ЖИЗНИ республики к числу значительных событий можно отнести выходы в свет сборников статей по проблемам семиотики, изданных Восточно-Сибирским государственным технологическим университетом под редакцией заслуженного деятеля науки Российской Федерации и Республики Бурятия профессора В.И.Антонова - «Семиотика культуры» (Улан-Удэ, 2001) и «Семиотические проблемы культуры и общества» (Улан-Удэ, 2002). Обращение к исследованию семиотических проблем следует всячески приветствовать не только потому, что семиотика представляет собой науку, понятия которой охватывают широкую область нашей деятельности и расуждений. Совершенно очевидна важность

ченных в сборники, необходимо назвать их поисковый характер. Нельзя не признать свежесть взгляда авторов, определенную самостоятельность суждений и вместе с тем обоснованность обобщений, актуальность выводов.

Заметим, что процессы символизации в жизни социума анализируются авторами с учетом национально-культурного менталитета. К примеру, символика особенностей межкультурной коммуникации выявляется на материале речевой культуры различных этносов (В. И. Антонов, 2001; Фань Цзин, 2002). Большое внимание уделяется изучению воздействия социокультурных, этнопсихологических, также природных факторов на механизм

СИМВОЛЫ КУЛЬТУРЫ ВО ВРЕМЕНИ И ПРОСТРАНСТВЕ

подобных инициатив для разработки общей теории знаков и символов, осмысливания знаковых ситуаций, понимания сути знаково-символических систем.

Актуальность изысканий в области семиотики определяется и тем, что относительно молодая отрасль знаний существенным образом способствует постижению закономерностей целого ряда научных дисциплин; к примеру, логики, психологии, языкоznания и т.д. Кроме того, хочется особо подчеркнуть, что названные сборники научных статей представляют собой практически первый опыт комплексного описания проблем семиотики учеными Бурятии.

Междисциплинарный характер семиотики сказался и на составе авторского коллектива, который включает специалистов разных наук - философов, культурологов, социологов, политологов, историков, этнологов, филологов, музыковедов, искусствоведов и др. Безусловно, данное обстоятельство, свидетельствуя о значимости исследований в области семиотики, позволяет не только с наибольшей полнотой отразить природу знаково-символических систем, но и существенно расширяет круг адресатов настоящих изданий. Примечательно, что в сборниках представлены работы исследователей из Германии (Хайнц Абелс), Китая (Фань Цзин). Отрадно, что в коллективе авторов представлены как известные ученые, так и начинающие исследователи.

Тематика статей сборников охватывает целый комплекс семиотических проблем культуры и общества. Исследования строятся на материале ряда языковых систем, при этом с позиций эстетической ценности трактуются само понятие знака-символа вообще, рассматриваются виды знаков и символов в типичных знаковых ситуациях, а также способы их использования в сфере художественного творчества. Причем осмысливание языковых знаков и отдельных видов знаково-символических форм применительно к культуре и искусству представлено авторами на фоне историко-социальных событий во времени и пространстве. Читатель имеет возможность проследить особенности использования смысловых единиц (символических кодов) в различных этнокультурах Запада и Востока.

Проблематика представленных статей отражает особенности функционирования языковых и неязыковых символов в современном обществе. Тематическая направленность сборников предопределила и аспекты анализа. Семиотические системы рассматриваются авторами сборников в контексте традиционного взаимодействия и современного диалога культур и цивилизаций. Важнейшие понятия семиотики культуры излагаются авторами через призму социально-философских, психологокультурологических, художественно-эстетических особенностей знаковых образований. Следует подчеркнуть особое значение статей, в которых нашли отражение методологические проблемы семиотики. Ряд работ посвящен персоналиям, в частности с точки зрения политической и исторической семиотики даны портреты Сципиона Эмилиана, Конрада Аденауэра, Вилли Брандта.

Семиотические явления культуры, анализируемые в названных изданиях, представляют своеобразную панораму символики культурной жизни общества. В этом смысле даже сам исследуемый материал имеет немалую ценность. В числе явных достоинств статей, вклю-

чениях в сборники, необходимо назвать их поисковый характер. Нельзя не признать свежесть взгляда авторов, определенную самостоятельность суждений и вместе с тем обоснованность обобщений, актуальность выводов.

Заметим, что процессы символизации в жизни социума анализируются авторами с учетом национально-культурного менталитета. К примеру, символика особенностей межкультурной коммуникации выявляется на материале речевой культуры различных этносов (В. И. Антонов, 2001; Фань Цзин, 2002). Большое внимание уделяется изучению воздействия социокультурных, этнопсихологических, также природных факторов на механизм

употребления языка, как особой семиотической системы. В этом смысле показательна работа О.А. Очировой и А.А. Бальковой (2001) о формировании национальной идентичности.

Убедительность интерпретации языковой коммуникации достигается и тем, что выявление сущности знаковой природы языка основывается на анализе культурных традиций разных стран и народов. В этом отношении привлекают внимание исследования семиотико-культурного феномена Японии (В.И. Антонов, Д.В. Маланова, 2001), Китая (Е.Ж. Баяргуева, 2002), Монголии (И.А. Туманова, 2002). Новизной наблюдений отмечена работа о вербальных и невербальных средствах семиотики обмана на материале коммуникативных процессов ряда этнокультур Запада и Востока (В.Л. Кургузов, 2002).

Особый интерес вызывают работы, посвященные анализу реалий регионального характера. Вопросы трансформации традиционной знаковой системы в условиях модернизации и аккультурации этноса рассмотрены И.Г. Балхановым (2002) на материале двуязычия бурят. На примере Бурятии представлен анализ проблем взаимодействия исполнительной власти и средств массовой информации, роли СМИ в избирательных кампаниях (Ж.Д. Даагбаев, 2002), в историческом аспекте исследуется влияние традиционных органов самоуправления бурят на развитие культуры Бурятии XIX века (С.С. Балданов, 2001). С позиций осмысливания символов картины мира на материале художественной культуры Байкальского региона представлена работа Т.А. Бороноевой (2002). Кстати, немалый интерес вызывает у читателя статья этого автора, посвященная анализу символики творчества замечательной художницы Альбины Цыбиковой (2001).

Содержание сборников отражает знаковые особенности языковой природы, свидетельствует о специфике функций языка и других семиотических систем в различных этнокультурах. Ценность настоящих изданий определяется и тем, что исследования соотносятся с рубежом двух тысячелетий, в каком-то смысле сами являются символами времени и пространства. Знакомство с материалами сборников позволяет читателю получить представление о символических понятиях в различных сферах общественной практики, обогащая тем самым социогуманитарные знания. Безусловно, издания адресованы самому широкому кругу читательской общественности.

В целом сборники представляют достаточно широкий диапазон исследовательских интересов в области художественно-образного постижения мира. Анализ семиотических явлений культуры, предпринятый авторами, опирается на новейшие достижения в области семиотики. Практически каждая работа отличается основательностью подхода к рассматриваемой проблеме: основные положения иллюстрируются, выводы аргументируются. Вне сомнений, исследования, представленные в сборниках, вносят существенный вклад в разработку семиотических проблем культуры и общества. Важно, что сами издания отражают современное состояние семиотики как науки и позволяют в известной мере определить ее теоретические и практические перспективы.

Л.В.ШУЛУНОВА,

зав. кафедрой общей и прикладной лингвистики ВСГАКИ, член-корреспондент

СО АН высшей школы, заслуженный деятель науки Республики Бурятия, доктор филологических наук, профессор.

ИЛАЛТА ШЭРЭЭЛСЭН ДАРХАН

Дайн... Энэ богонихон үгэ соо хэдэй ехэз зоблон, хаашалан багтанааб, хэдэй мянгаад зон хахасааб, үишэрөөб, үхөөб!?

Жэл ошохо бүри дайнай хатуу жэлнүүдэй холодобошье, дулэтэ жэлнүүдэй суурянтууд арад зоной зүрхэ сэдэхээльс дөхөлгоноор лэ. Саг ябажал байна, тээд хээздэшье дайнай шэрүүн жэлнүүд болон Эсэгэ орондо баатлаглаар хамгалагшад мартагдажагуй. Хүн бүхэн, ямаршье янатанай байг, Илалтын үдэрье дүтээдүүлэх гэжэ хэдэй ехэз хүсэ шадал, зориг, этигэл, найдал оруулалсажа, тэрэ дабашагүй хүшэр жэлнүүдэй гаталханийн югүээршье сэгнэшгүй ха юм даа.

Хамаг нюотаг, аймагуудаар 1418 үдэр, нүнинүүдэй хугасаа соо үргэлжлээцэн энэ аймшагтай дайпад хабаадалсанан баатарнуудай нэрэнүүд мунхэй. Энэ үеийн гэршээ болон, тэрэндэй бүхын үйгүүдэй бүхий хүндэхээльсээр дээрээ түршүүдэй дүүрэн амсаан хүнүүдэй нэгэн миний майн 8-даа добтолгын үедэ хүндээр шархатажа, үни удаан госпитальдээр хэйтэжэ, хиругишуудай аша туваар амиды мэндээ энэ дэхэй дээрээ үлөө. Саашадаа дайлалдаха арга шадалгүй болоод, хабарай нэгэй найхан үдэр гэртээ, түрэл Яруунаяа үреөнэн хүлтэй бусаан болно.

Агууехэз арад зоной Ленин багшын аша туваар хантаа хархис засагье унагаажа, баяд ноёдой дарлалаа ба мулжэлтэнээ үгтгэй ядуу хүдэлмэришэн таряашадыг сүлөөлөөд, агууехэз Россин арадуудай дундаа зүблэгээ засаг тогтоон мандуулсан байна. Ийнжээ 1917-1920 онуудаар Rossi гүрэн Советскэ Союз боложо мандан бодохон ухдатай. Эгээл энэ залуухан гүрэнэй мүнделхын үедэ, 1913 оной сентябрин 17-до Яруунын аймагай Түрхэл нюотагтаа үгтгэй Жанчиповтанай бүлэдэ Пүнсэг Хайдапович айлай зургаадахи үри боложо түрэнэн юм.

Нананайн харгыгаар ябабал, иимэ байна. Эсэгэн - Хайдапов Жанчип Гылыпович - Пүнсэгэй оройдоол гурбатайхан наанадын гээгэдэйн хэ. Тийнгээд зургаан хүхүүдтэй гансахан эхэн үлэшгэн юм. Эхэн - Цыбжитова Дыхид Гүнжиковна - үмснүүгээ ажал хараад, хүхүүдээ тэжээхэ, хүл дээрэн бодхохо гээн гансал зорилготой байна. Тээд уданшьеүгүй, 1924 ондо наанадаа нүүшгэн юм. Тэрэ тулуур, хүндэ хүшэр сагта, хамаг юумэнэй хоморто үншэн хэнзинэр үлэшвэй даа.

Бээс хүсэгүй, хүс шадалaa гүйсөөгүй эдирхэн Пүнсэг Гундын сэхээдэй үбнэ шэрэдэг болоо. Тэрэнэй үүлдэ Түрхэлэй «Ким» колхозий гэшүүн болоод ябашан, мүн загаанай агнуурдаашаа ябадж нэн хэ. Саашадаа Нархатаа тосхон ерэжэ, трактористын курсада ябашанай удаа, Бүлган талын Эгээтийн эрье дээрэх долодохи фермэдэг газар хахалганд ябашан. «Улаан-Туяа» колхозий гэшүүн болоод, Хуан Толгой дээрээ мөрөр газар хахалгахаа бэлэй. үүлдэ Хара Унандаа гараараа үбнэ сабшалсаа. Ийнгээд лээ эдир залуу наанадын ганса хара ажал дээрээ үнгэрээ.

Хоёр жэл сэргэй уялгата албанда кавалеристээр ябажа ерээ. Армийн үүлдэ уран үгээд дуратайгаа оилгоод, Яруунынгаа «Улаан-Туяа» газетын редакцида худэлжн юм байдал. Мүнөө 90 наанаа наанаад, агбам хаа-яа юушье бэшэжэ нуутгал.

Удаань Улаан-Удэ хото ерэжэ, ФЗУ-гай нурагша болохон. Тэрэнэй амжлалтайгаар дүүргээд, авиационно заводо дюралыщик-медицинээр худэлжээ.

Ийнгээд жэллиүүд үнгэржэл байж. Тэрэ хүндэ хүшэр сагта ажамыдаржа, үпдигеэ боложо байтарин. Эсэгэ орондо хамгаалгын Агууехэз дайнай эхилэмсээр, туршууши жалнүүдтэг татагдажа, залуухан Цырма нүхэртээ хахасажа, баруун фронт сэхэ мордохон юм.

Абгам Москва ба Ленинград хотонуудай сүлөөлэлгын байлаанд хабаадаан байна. 1941 ондо Москва хотын хамгаалгын байлаадаан үедэ тагнуулшанаар ябашан. Тэндэй дайлалдажа ябахадаа, шархатажа, госпитальнуудаар нийлэн ябашан даа. Эдэгэнэнэнгээ удаа, 1942 ондо эрэлхэг минийн агаа Ленинград хотын сүлөөлэлгээд хабаадахая ошоо. 1942 оной майн 8-даа добтолгын үедэ хүндээр шархатажа, үни удаан госпитальдээр хэйтэжэ, хиругишуудай аша туваар амиды мэндээ энэ дэхэй дээрээ үлөө. Саашадаа дайлалдаха арга шадалгүй болоод, хабарай нэгэй найхан үдэр гэртээ, түрүүлэгшээр тийхэдэ Бато Базарович Бадмаев ябаша нэн гэжэ агбам наруул наанашуудаар хубаалдаа хубаалдаа нэн.

Нютагаа бусаад, урагшaa наанаатай, уран гартай Пүнсэг Хайдапович юу одоол мийн нүхаб даа. Догно нюотагтаа пинсэдэг гаратаараа столяроор худэлжээ. Энэ нүүмдэг ажал бэшэ гээшээ ааб даа. Баян баатаршалгаа бэшэ гүй? «Үгы» гэжэ нэгэ үгэ дуугараагүй, «би» гэжэ үбсүүгээ шаагаагүй, хамтын ажалдаа хам оролсожо, урагшатай, зондоо хүндэтэй, бүрийн бүтэн хүнүүд шэгиги наанаийнгаа амаралтада гаратаараа худэлжээ. Энээнэй урда нютагайгаа хамишадыг нүнэй амхартайнуудаар хангаа. үүлдэ колхозийнгүй конторошье барилсан байна. Тэрэнь муноө Догно руу ороогүй, Хуан Толгойноо буужа ябахада, ногоорон харгадажа байдаг. Колхозий түрүүлэгшээр тийхэдэ Бато Базарович Бадмаев ябаша нэн гэжэ агбам наруул наанашуудаар хубаалдаа хубаалдаа нэн.

Ийнгээ хүндэтэй мийн Пүнсэг агаа бүхын наанаараа ажал хэжэ, Эсэгэ оронойнгүй, түрэлхид, нюотагаар хидайнгаа, үри хүүгэдэйнгээ, аша гушанайршигаа түлөө эрэлхэгээр дайлалдаан. Мүнөө Яруунаадаа нархатаа тосхондо Долгормаа басагайтаа болон Ошор хүрьгэнтээ 90 наандаа ажанаа тэнэун амар мэндээ ажанаана.

Миний хайратаа агаа Жанчипов Пүнсэг Хайдапович Эсэгэ орондо хамгаалгын Агууехэз дайнай II шатын ордоноор шагнаадаан юм. Хожомын I шатын орден барюулагдаа. Ветеранай энгэртэ ялархан орденууда, медальнууд Эсэгэ орондо хархис фашистнуудаа эрэлхэгээр хамгаалынч гэрчилэнэ. Илалтаа шэрээлсэн юм лэ, миний агаа. Омогорходогдь.

Агуу. Илалтын 60 жэлые урма баяртгайгаар утхажынь хүснэгт.

Эрдэни-Хандаа ЖАНЧИПОВА, үзэл басаганин.

15.05.2003

БУРЯД ХЭЛН

№ 72 (20734)

Дүхэргүй

Зорилгонууд: нурагшадай хэр зэргэtemээ ойлгохые элирүүлхэ; Абттан онсодохко; оршон тойронхи аша туха, хүнүүдий хоорондохи харилсаан, хани нүхэсэл, багашуулыс хүмүүжүүлгээд тон шухала гэнэн бодол гүнзэгырүүлхэ; ажаглаха, тобшолол хэжэ шадаха дадал наижаруулха.

Түхэл: бэхижүүлгын хэшээл.

Арга метод: эвристический.

Хэрэгсэлнийд: таблица, стенд, карточканууд, морин тухай

сэгнээгүй хүн түрэл арадайнгаа сэдхэл ойлгожо, Эхэ орондоо гүнзэгыгээр дурлаха шадахагүй. Ямаршии хэлэн хэдэн мянган угэнүүдийн бүридэдэг.

2) Дабталгын асуудалнуудта харюусалга.

Самбarta. Таблицаар хүдэлхэ.

Лексикэ -

хэлэнэй бүхын угэнүүд хамта дээрээ:

Үгын ухда
Эхир угэнүүд
Олон ухдатаа угэнүүд
Үгын сэхэ ба шэлжэхэн ухда
Омонимууг,
синонимууг,
антонимууг

е) Ямар угэнүүдий синонимууд гэдэг бэ? (нурагшад бээс бээдээ угэнүүдий дурдхана):

Хангюурдаха - ээдэлүүлхэ

Морин - аргаг

Шурбэнхэтэй

шангаанхатай

Отторгой - тэнгэри

Булиха - гишүүхэ

ё) Лексикэ үзэж аүүргэбэди. Үгэ хадаа өөрын ухдатай, өөрын онсо бэшэлгэтий. Үгээд ямар аар хандаха ёнотойб? (нурагшад өөхэднынгөө нанамжнуудаар хубаалдана).

БУРЯД ХЭЛЭН (5 КЛАСС).

ТЕМЭ: ЛЕКСИКЫН ОРОНООР АЯНШАЛГА

зурагууд самбар, Г.Чимитовэй, Н.Дамдиновай, Д.Жалсараевай, Ш.-Н.Цыденжаповай шүлэгүүд, «Үгэ-суранзан» гэнэн наадан.

Хэшээлэй байгуулга:

I. Эмхидхэлэй үе. Сээжээр уран уншалга.

II. Урид үзэхэн мэдэсүүн үргээлгэ.

III. Мэдэсэ, дадалнуудын улам гүнзэгырүүлхэ, наижаруулха шата. Практическа хүдэлмэри. Үгэ-суранзан. Грамматическая наадан. Холбоо хэлэлгэ.

IV. Хэшээлэй тобшолол гаргалга.

ХЭШЭЭЛЭЙ ЯБАСА

I. Эмхидхэлэй үе.

1) Сээжээр уран уншалга. Сагаалганий амаршалга. Г.Чимитовэй шүлэг.

*Sagaа бордохого тохиолдсан
Сагаа нарааяа хүтэлбэ.
Сэлгээ наихан Буряадтамины
Сагаалганий морилб!
Нахал сагаан аванаараа,
Наншаг сагаан эжинэрээ,
Сасуу олон уетэнөө
Сагаа нараар амаршалнааби!*

2) Танилсая, нүхэд! (нурагшад Н.Дамдиновай «Нэрэ обог» гэжэ шүлэгэй удаар хамтадаа уншана):

*Хүн хадаа нэрэтий байдаг,
Хүлэг хадаа дэлхэтэй байдаг.
Обог, нэрээс нэрлэжэ,
Олондо бээс таниулнаам.
(нурагша бүхэн өөрыгөө нэрлэнэ)
Багмын хубүүн Баярби,
Баян-Гол тоонто нютагни.*

II. Урид үзэхэн мэдэсүүн нануулан дабтан үргээлгэ.

1). Багшын оролто үгэ. Хэлэн гайхамшагтаа зэбсэг. «Хүн бүхэн түрэхэн эхэтэй, түрэл хэлэтэй, түрэл арадтай гээшэ ааб даа. Эдэ гурбанай алинииньшье хүнэй ажабайдалтай тааршагүй холбоотой». (Ш.-Н.Цыденжапов).

Түрэлхи хэлэн хүниие хүгжөөхээ, ажабайдал ойлгуулха, эрдэм бэлгитэй болгохо, арадайгаа түүхэтэй, гүн гүнзэг сэдхэлтэй танилсугуулха хэрэгтэ гол үүргэ дүүргэдэг. Түрэл хэлэн арад зонойнгоо үндэхэн соёлын мэдэхэхэрэгтэхэх нүүлөө үзүүлдэг. Тиймээс түрэл хэлээс мэдээгүй,

эжы нажана -
(талаа нажана)
халуун сай -
(халуун зүрхэн)

г) Ямар угэнүүдий омонимууд гэдэг бэ? (нурагшадай жэшэнүүд; Байгальдай эршэтий долгороо шууяна. Алтан далай мүнгэн долгөөр ара газарнаа долгион байна).

д) Ямар угэнүүдий антонимууд гэдэг бэ? (Багшын хэзэнхэн угэнүүдтэй нурагшад антонимуудын нанана):

Сэбэр - (муухай)

Үбшэн - (элүүр)

Ааляар - (түргэн)

Үбэлжөөн - (зүнгалин)

Эртэ - (орой)

Нимгэн - (зүзээн)

Холо - (дүтээ)

Нубай - (хүтэй)

Энэ шүлэгэй удаар тобшолол гаргая: арадай поэт Д.Жалсараев баян буряд, угээс зүбээр хэрэглэхэ тухай нурагал тайлбарилна. Үгэ бүхэндэ ехэ наринаар, гамтайгаар хандаха, зүбээр хэрэглэхэ шадахын тула бидэ бүгэдэ аман болон бэшэгэй нурагад хэлээс нургуулихаа эхилжэ найнаар шудалха ёнотойбиди.

4) Даабаринуудын дүүргэхэ. Тийхэдэй нимэс схемээр хүдэлхэ:

Үгэ - холбуулал - мэдүүлэл -

утгынэл

а) Байгаалида хабаатай эхир угэнүүдий наная. Жэшэнэй: газар дэхэй, орон тэнгэри, талаа дайда, хада уула, хорхой шумуул, хүн зон, ан гүрөөл г.м.

б) Омонимууд олон ухдатаа угэнүүдий юугээрээ илгаатайб? Эдэ жэшэнүүдийн олонимуудын илган тодоруулагты:

ЖАМБУЕВА Ж.Д.,
буряд хэлэ,
литературын багша

Голой эрье
Гэдэргээ эрье
Эрье маарана
Ногоон набашаан
Ногоон ургана
Урагшаа хара
Хара гутал

в) Эдэ оньхион угэнүүдий хүсэлдүүлэн бэшэхэдээ, харша ухдатай угэнүүдий нэмэжэ бэшгэгти:

Ульгам мориндо газар..., хашан мориндо газар... (ойро - холо).

Шэхээрээ дуулаан..., нюдээрэе үзэхэн... (худал - үнэн).

Өөрын дайда..., хүний дайда... (дуулаан - хүйтэн).

Иимэ угэнүүд хэлэлгэ соо ямар үүргэ дүүргэнэб? (Хүнэй нанал бодол улам тодо, хурса болгоно).

г) Морин тухай стендээ анхарал хандуулаад, морин тухай тобшо хөөрэлдээ эмхидхэхэ.

Эртэурда сагхаа буряд арадта агта хүлэгэй үүргэ айхабтар ехэ байгаа. Мал ажалтай, тааруу нуудалтай талын зоной түүхэ морин эрдэнитэй тааршагүй холбоотай. Жэлэй дүрбэн сагта ажалай хүндье, аян замай холые, ажабайдайнгаа бэрхэшээлэе мориной хүсөөр дабадаг байгаа. Тиймэ дээрэхэ «Хүлэг морин - хүнэй нүхэр», «Хайн морин эзэнхээ», «Хайн морин хүн ухаатай» гэжэ үнэн зүрхэннөө унаагаа хайрлан магтадаг.

Шүдэндээ шэнжэтий, Шэхэндээ шэдитэй, Хүлэвэ шэдитэй Хүнэй хани -

Хүлэг эрдэн.

Мориной муу зан - эзэнхээ, Хүсэтий ябадалшань - харуунаандаа.

Хатарша жороони -

үүлтэрээ,

Зангайнь хайн - нургаалнаа.

2002 он унан хара морин жэл.

а) Мориндо хабаатай синонимуудын нанан бэшэе:

Морин - адуунаан, агта, гүйгээшэ, хүлэг, эмээлтэ, хазаарта, аргамаг (ногоон карточкануудаар хүдэлхэ):

Зүрхэтэй - эрэлхэг, айдагтуу.

Ажалаа - хүдэлмэришэ.

Харыг - зам, аян.

Хүсэтий - шадалтай,

шүрбэнхэтэй, шангаанхатай.

Бэрхэшээл - хүндэ хүшэр.

Магтагар - түүрээдэг.

е) Хүнэй хайн ба муу талаа харуулнаан шэнжэнүүдээ антонимуудын олоо. (хүхэ карточканууд)

Бэрхэ - тулуур
Үнэншэ - худалша
Илдам налагай - хэрэгтэй шэрүүн
Шэрүүн - зөвлөн
Хараалша - үреэлшэ
Шуран - удаан (нобшо).

Тобшолол. Эдэ угэнүүдий угрэнээр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Тийгээ хэлээс баяжуулхат, хүгжөөхэт, гүнзэгырүүлхэт.

III. Грамматическая наадан - «Үгэ-суранзан» (суранзан харуулха) гурбан бүлэг болон хүдэлхэ. Нааданай дурим. Багшын заанан З угэнүүдий (байгаали, морин, нүхэр) хайн гү, али муу үгэ гүжэ элирүүлээд, хайн хаань «+», муу хаань «-» тэмдэгүүдие таблад, угэнүүдэй талмай зохёохо. нурагшад үгэ бүхэндэ удаарын таарма угэнүүдий (ямаршии хэлэгүүн хубяар гараан байха) «суглуулна». үүлэй үүлдэ талмай дээрэх үгэнүүд дээрээ үндэхээн, али нэгэ үгөөрнүүгүүлэд зохёохо.

а) Байгаали + Морин +

б) Угэнүүдэй талмай
Орион тойрон
Хуби
Аша туха
Хамгаалха
Гамтайгаар
Хандаха
Хюдээдэг
Хосорно
Баялаг
Хандаха
Ой модон
Ан арьяатан
Шубуушонхор
Хорхий шумуул

эрдэни
агта хүлэг
нүхэр
ажалша
хүсэтий
шэрхи
амитан
эсэхэс сусахагүй
жэлэй 4 сагта
бэрхэшээлнүүдий
ухаатай
үүргэ ехэ

ажалай хүндие
талын зон

Нүхэр+
хүндэлдэг
бэрхэ
оролдосотой
туналдаг
найхан сэдхэл
дуратай
сүлөө сагтаа
илдам налагай
шуран
хүндэмүүшэ
үреэлшэ
зөвлэн сэдхэлтэй
хурса ухаатай
шиидэмгэй

в) Угүүлэлнүүдээ зохёохо.
г) Шалгаха

IV. Хэшээлэй түгэсэхэл. Эрдэмтэй хүнэй хэлэн хурса. найхан нураган, ном уншадаг хүнэй хэлэн баян, ойлгосотой, ном бага уншадаг, муугаар нураган хүнэй хэлэн үгтэй, мохоо, ойлгосотой байха. Тиймээс хэлэлгэ хүгжүүлхэ манай шухала зорилго болно.

Хэл баянтай болохын тула олон үгэ мэдэхэ хэрэгтэй. Үгэ баянтай хана, үгэнүүдэйнгээ бии бол

15.05.2003

БУРЯД УНЭН

№72 (20734)

Дух зриг

Дэлигэй
Дээжээ

10

№20 (321)

К 100-летию со дня рождения Заслуженного артиста БМАССР Ц.Б. ДАМДИНОВА

ДОБРЫЙ «БАТЬКА» ИЗ БУРДРАМЫ

Богата земля кижингинская своими талантами. Она дала бурятскому народу выдающихся писателей и поэтов, ученых и спортсменов, учителей и врачей, представителей во всех отраслях сельского хозяйства и промышленности. Особую страницу вписали выходцы из Кижинги в историю бурятского театра драмы. Всему народу известны имена Ч. Генинова, С. Рабсалова, Д.-Д. Дондукова, Д. Чимитовой, С. Уладаевой, С. Гончиковой, Е. Санжимитыповой, В. Самандаева - актеров старшего поколения. Достойно продолжают их дело Ч. Гуруев, М. Зориктуева, Б.-Д. Будаев, Д. Дамдинов, И. Цыбикжапов, Д. Гылыкова, Б. Дамбаев, Б. Бадмаев. В юбилейном 2002 году пять молодых актеров-кижингинцев пополнили труппу: Ж. Батоцыренова, А. Аюшев, Б. Дондоков, Б. Ендонов, Д. Цыденова. Сегодня коллектив театра возглавляет заслуженный артист РСФСР, лауреат Госпремии Республики Бурятия Султимов Доржи Норбосампилович. В постановочных цехах работают Д. Дашиева, С. Дугаржапова, С. Бидагарова.

Валентина Цыденовна, за этот год отец практически один, без какой-либо помощи построил там большой коровник. В мае 1950 года было принято постановление Совета Министров БМАССР об организации Бурят-Монгольского передвижного драматического театра. Директором нового коллектива был назначен заслуженный деятель искусств РСФСР Н.Г. Балдано, который собрал всех бывших актеров профессиональной сцены. Вернулся в ноябрь в театр и Цыден Бадмаевич.

Наиболее насыщенными в творчестве Ц. Дамдинова являются 50-е годы, он играет почти во всех постановках театра. В спектаклях зарубежных, русских авторов создал образы купца-самодура Дикого в «Грозе» А. Островского, венецианского купца Панталоне Дел Бизоньози в «Случе 2-х господ» К. Гольдони, Станового во «Врагах» М. Горького, белогвардейского генерала Кислова в спектакле «На той стороне» Барянова, Томаса - сторожа деревенской часовни в «Человеке и волке» А. Гимера, крестьянин Чуднова, сопровождающего Ленина в «Кремлевских курантах» Н. Погодина. В трудовой книжке актера за 26 января 1952 года сделана запись: «За большую творческую инициативу в создании центрального образа Романюка в украинском спектакле «Калинова роща» А. Корнейчука объявить благодарность». В спектакле «Женитьба» Н. Гоголя в роли Яичницы комично высмеивал тупость, зазнайство, скопость изображаемого героя, одного из претендентов в женихи, мечтающего получить приданое невесты.

В эти же годы немало ролей было сыграно в спектаклях бурятских драматургов. В национальной драматургии этого времени решалась проблема создания положительного героя. 14 января 1956 года в канун 20 съезда КПСС состоялась премьера спектакля Ц. Шагжина «Первый год» («Түрүүшүн жэл»). В лице главного героя, председателя колхоза Зорикто Эрдынеева (исп. В. Халматов) вышел на сцену герой-современник, ответственный за все, что происходит вокруг. В спектакле было много прекрасных актерских работ. Рядом с председателем выстраивалась целая галерея живых, запоминающихся портретов колхозников: старая птичница Дари (Н. Гендунова), честный труженик Нанзад (И. Миронов), симулянт Пээхэндэй (Ч. Генинов). Среди них особо выделялась роль мудрого Бато Найдановича, старого коммуниста, бывшего организатора колхоза, долго работавшего председателем. В новом председателе, пришедшем ему на смену, видят большого специалиста, хорошего организатора, поддерживает его во всех новых начинаниях, дает умные советы. Находясь на заслуженном отыке, Бато Найданович берется помочь председателю и соглашается работать секретарем парторганизации. Создавая эту роль, придал героям свои личные качества - честность, доброту.

С успехом шла на сцене театра сатирическая пьеса «Дойбод сохилаг» («Ход конем») Д. Батожабая (1954-55г.). Директор научной опытной станции Зайдан Хабитуевич, роль которого исполнил Ц. Дамдинов - человек хитрый, карьерист, подбирает в штат станции людей угодливых, покорных, с которыми можно было бы работать спокойно. Свою высокое положение, свою «исключительность» он подчеркивал осанкой, разговором, жестами. Он не может терпеть рядом с собой людей

талантливых, подлинных ученых, не-утондных ему, чтобы избавиться от них идет на все, даже на преступление.

В 50-е годы театром успешно решается еще одна важная проблема - фольклор и театр. Разрешение столь сложной художественной задачи полностью зависело от драматургии, от того, насколько авторы сумеют по-современному осмыслить фольклорный сюжет и образы, найти преломление эстетики фольклора в эстетическом опыте сегодняшнего искусства. В 1954 году Цырен Шагжин написал на основе бурятских сатирических сказок комедию «Будамшуу», в этом же году автор выступил в качестве режиссера-постановщика на сцене. С тех пор прошло почти 50 лет, спектакль «Будамшуу» и по сей день украшает репертуар, оставаясь в ее золотом фонде. В 1959 году для показа на II Декаде бурятского искусства в Москве была осуществлена вторая сценическая редакция в постановке режиссера Ц. Цыренжапова. Состав исполнителей был тот же: Будамшуу - Ж. Иванов, Гэрэл - С. Уладаева, Елбий-ноен - В. Халматов, писарь Биддуу - А. Ильин, шэрээгэлэхэлэ - С. Рабсалов. Вершиной сатиры стала чета богачей Порни и Пяглай, исполненные мастерами смеха Ч. Гениновым и Н. Гендуновым. Роль бедняка Найдана с величайшим мастерством была исполнена Цыден Дамдиновым. В самые напряженные драматические моменты артист, выражая свое горе и бессилие, плакал настоящими слезами, заставляя плакать за собой и зрительный зал. Ф.С. Сахиров в книге «Поэзия образов на сцене», вспоминая об игре актера, пишет: «Актер натурально изображал сцену горя. Крупные слезы текли по лицу, все тело содрогалось от рыданий, зрители плакали вместе с героем. Позже другие актеры тоже играли этот эпизод, но никто так и не достиг мастерства Цыдена Дамдинова».

Для показа на II Декаде также был включен спектакль Д. Батожабая «Барометр показывает бурю» - произве-

терством. По ходу спектакляничего вроде он не делает - так, сидит, говорит, раскуривает трубку, но за этими простыми действиями видится вся нелегкая жизнь этого человека, и глядя на него, невольно ощущаешь силу и обаяние реалистических традиций бурятского театра (В. Найдаков, Улан-Удэ, 1978).

Цыден Бадмаевич был мягким, добрым человеком, прокрасным семьянином, отцом пятерых детей. Он очень мечтал и многое делал для того, чтобы дети получили образование. Одна из дочерей Валентина Цыденовна в своих воспоминаниях пишет, что жили они по ул. Шицита в двухэтажном деревянном доме актеров, их соседями были Балбаров Ц.А., А. Тогоноева, Тимины, Окладники, З. Тыжеброва и Вл. Инкижинов, Цыден Галсанов. В тяжелые послевоенные годы прокормить большую семью при небольшой актерской зарплате было довольно трудно, поэтому в свободное от театра время ездили за ягодами, охотились. Вместе с Айдой Арсалановым, Ахасароном Линховоином, такими же заядлыми охотниками как он, садились в мотоцикл с коляской, брали собаку и уезжали в лес. Мясо диких животных бывало дома постоянным. Цыден Бадмаевич писал небольшие пьесы, юмористические сценки из жизни, которые затем разыгрывались на сценах республики во время гастролей. Своих детей отец обучал личным примером - трудолюбию, честности, доброте, внимательности, заботливости. С такой же сердечностью, отечески относился к молодым начинающим актерам, помогал им советами. В благодарность за его человечность, мудрость в коллективе называли его ласково «Батька».

Цыден Бадмаевич был актером ярко выраженной национальной характеристики, именно при создании ролей национального репертуара был колоритен, оригинален. Многие его роли были по объему небольшими, даже

лем Н. Балдано «Прорыв», будучи студентом 1 курса техникума искусств, Цыден Дамдинов сыграл в нем роль старого партизана, кузнеца Цырена. В свои 29 лет среди своих коллег он был самым старшим по возрасту и жизненному опыту.

Одаренный от природы крупным телосложением, хорошими сценическими данными, Ц. Дамдинов до прихода на профессиональную сцену был активным участником художественной самодеятельности в своем улусе и, когда состоялось открытие театра, был принят штатным артистом. С тех пор вся его жизнь до ухода на пенсию в январе 1963 года в течение 31 года прошла в коллективе родного театра.

Не имея никакого образования актерской школы, он на практике повседневного труда приобретал нужные навыки и опыт. Говоря об актерах старшего поколения, тех, кто пришел на сцену в 1928-34 годы из числа первых выпускников техникума искусств и художественной самодеятельности районов, неоднократно в трудах театролов, публикаций отмечалось, что часть актеров относились к группе самобытных талантов «самородков». Для творчества этой группы было характерно сочетание богатой интуиции с большим мастерством. К ним относятся Н. Гендунова, Ч. Генинов, Ж. Пагбани, Д. Дондуков, С. Рабсалов, Б. Ринчино, Ж. Иванов и Цыден Дамдинов. Этим актерам часто приходилось выстукивать свое сценическое поведение на основе собственного жизненного опыта и личной оценки драматургической ситуации, заданной автором.

В 1937 году были поставлены два произведения - комедия А. Шадаева «Мэргэн» и пьеса Н. Балдано «Один из многих», которые стали значительными фактами национального искусства. «Мэргэн» ставил Н. Балдано, молодому режиссеру помогли советчики и практически более опытные М. Шамбуева и Г. Цыдынжалов. Актуальные проблемы колхозного строительства тех лет, изображение ожесточенной классовой борьбы в бурятском улусе, замаскированный враг, пролезший в колхоз с целью подорвать его

шо приняли постановку, за два сезона он прошел 23 раза.

Пьеса «Один из многих» была посвящена изображению борьбы за советскую власть на территории Бурятии. В период революционной бури рушатся вековые устои, быстро растет политическое самосознание народа. Зверство и бесчинство защитников старого явились хорошей «школой политграмоты» не только для молодежи, но и для старшего поколения, для тех, кто всю жизнь молчаливо сносил своих угнетателей. К ним относится старик Базар-бедняк, глубоко человечный, со светлой мечтой о будущем, всей душой поддерживающий дело революции - один из жизненных образов, созданный Ц. Дамдиновым.

Этапной работой труппы над произведениями мировой классики стала постановка «Отелло» В. Шекспира в 1938 году. Спектакль поднимал на новый качественный уровень опыт осмысливания и воплощения бурятским театром классических пьес. Все исполнители, в том числе и Ц. Дамдинов в роли дожа Венеции, демонстрировали возросший уровень мастерства, талантливость труппы.

Особенно интенсивной была работа театра в годы войны. К этому времени Ц. Дамдинов перешел в колхозно-совхозный театр. В ее составе работали заслуженный артист БМАССР И. Миронов, Д. Дагбаева, Б. Вампилов. Театр ставил главным образом небольшие одноактные пьесы на бурятском и русском языках, обслуживал не только бурятские, но и русские села. За годы войны были поставлены и сыграны всей труппой пьесы «Рыбаки Байкала» Н. Балдано, «Снайпер» Г. Цыдынжалова. Гастроли обычно приурочивались к посевным и уборочным кампаниям. В этом коллективе Цыден Бадмаевич проработал до июня 1949 года.

В связи с реорганизацией театра многие актеры остались без работы, устраивались кто где мог, многие уехали в свои родные места, работали в школах, клубах. Цыден Бадмаевич в течение года проработал в колхозе им. Ленина Бодонгутского сельсовета Бичурского аймака. Как вспоминает dochь

Кадр из к/ф «Пржевальский». Ц.Дамдинов и Ю.Шантина. 1949 г.

дение об Иване Васильевиче Бабуликине - народном герое, верном ученике В.И. Ленина. Роль одного из сподвижников Бабушкина, рабочего Марченко, расстрелянного на станции Мысовой вместе с ним, играл Ц. Дамдинов. В эти же дни Декады в Москве состоялась премьера фильма «Золотой дом», снятого Мосфильмом по сценарию Д. Батожабая. Многие бурятские актеры, том числе и Цыден Бадмаевич, играли главные и заглавные роли фильма. Говоря о Дамдинове как актере, снимавшемся в кино, нужно вспомнить художественный фильм «Пржевальский», в котором еще в 1949-е годы сыграл роль старого монгола.

В январе 1963 года театр со всеми почестями проводил Цыдена Бадмаевича на заслуженный отдых. И после ухода на отдых он никогда не терял связи с родным театром. В 1971 году, после долгого перерыва, он вернулся на сцену. Последней стала сыгранный им роль охотника Дэндэба в спектакле «Степной сокол» Н. Балдано в постановке С. Будажапова. Ц. Дамдинов создал этот образ с присущим ему мас-

эпизодическим, но в каждую из них он вкладывал столько эмоций, глубины и мастерства, что невольно припоминаешь ставшие классическими слова: «Для актера не бывает маленьких ролей».

Говоря о наградах и регалиях Цыдена Бадмаевича, необходимо сказать, что в 1945 году был награжден медалью «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-45 гг.».

Были грамоты Президиума Верховного Совета Бурятской АССР, Министерства культуры культуры РСФСР.

В 1957 году присвоено звание «Заслуженный артист Бурятской АССР». В 1959 году по итогам II Декады культуры и искусства в Москве патронажен орденом Знак Почета.

Артист от Бога, одному из преданных искусству и театру Цыдена Бадмаевичу Дамдинову в этом году исполнилось бы 100 лет. Он был самым старшим актером за всю 70-летнюю историю театра.

Валентина БАБУЕВА,
зав.музеем театра, заслуженный
работник культуры РБ.

Понедельник, 19

Первый канал

Профилактика

- 13.00 Новости
13.15 Русский характер в комедии «Свобода попугаю!»
14.40 «СМАК»
15.00 Документальный детектив «Зеленоградский чикатило». Дело 2002 года
15.30 Павел Любимцев в программе «путешествия натуралиста»
16.00 Новости
16.15 Живая природа. «Прогулки с динозаврами», «Мишка на севере»
17.30 «Фабрика звезд-2»
18.00 «Большая стирка»
19.00 Вечерние новости
19.25 «Шутка за шуткой»
20.00 Жди меня
21.00 «Кто хочет стать миллионером?»
22.00 Время
22.35 премьера. Евгений Матвеев и Александр Пороховиков в многосерийном фильме «Под полярной звездой». 1-я серия
23.40 Кремль-9. «Светлана Станина. Побег из семьи». 2-я серия
00.25 «Вечное «время»
00.50 «Фабрика звезд-2»
01.05 Теория невероятности. «Живая вода». Фильм 2-й
01.35 «Сканер»
02.05 «Апология»
02.35 Сериал «Пришелец»

«Россия»

- 07.45 Гимн России
07.45 - 10.45 «Доброе утро, Россия!»
08.00, 08.30, 09.00, 09.30, 10.00, 10.30 Вести
08.15, 08.45, 09.15, 09.45, 10.15 местное время. Вести-Москва
10.45 Том Круз и Вэл Килмер в фильме «Топ Ган (лучший стрелок)» (США). 1986 г.
12.45 Вести. Дежурная часть
13.00 Вести
13.20 «Короткое замыкание». Ток-шоу Федора Павлова-Андреевича
14.20 «В «городке»
14.25 Вести недели
15.30 Вести недели
15.45 Детское время «3,4...»
16.00 Вести
16.20 «Что хочет женщина». Ток-шоу Елены Яковлевой
17.10 Т/С «Трое против всех-2»
18.15 «Честный детектив». Авторская программа Эдуарда Петрова
18.45 «Экспертиза»
19.00 Вести
Местное время
19.20 «Байгаль». Инф. программа
19.30 Прогноз погоды и реклама - время вашей рекламы!
19.40 «Буряад орон». Худ.-публицистическая программа
20.10 К 80-летию образования Республики Бурятия. дни экономики и культуры Тункинского района
20.30 Вести-Бурятия
«Россия»
20.50 «Комиссар Рекс». Т/С
21.50 Вести. Дежурная часть
22.00 Вести
Местное время
22.30 Вести-Бурятия
22.40 Прогноз погоды и реклама

тайм - время вашей рекламы!
«Россия»
22.50 «Спокойной ночи, малыш!»
22.55 Т/С «Идиот»
23.55 Т/С «Люди и тени-2»
01.00 Ток-шоу «Вести+»
01.30 Вести-Спорт
01.40 БОЕВИК «МОЗГОВАЯ АТАКА» (США). 2001 г.
03.40 «Дорожный патруль»
03.50 «Горячая десятка»
04.50 Сериал для полуночников. Кайл Маклахлен и Шериллин Фенн в сериале Дэвида Линча «Твин Пикс» (США)
05.40 «Агентство одиноких сердец»
06.10 Канал «ЕвроНьюс» на русском языке
06.50 Вести. Дежурная часть
07.00 Вести
07.15 Канал «ЕвроНьюс» на русском языке

ТВиком

- 07.20 «ЛОСК». Погода. Гороскоп
07.30 Школьное ТВ
08.00 «Большие деньги»
08.30 FOX KIDS на REN TV. «Пауэр Рейнджерс, или Могучие Рейнджеры»
08.55 FOX KIDS на REN TV. М/С «Флинт - детектив во времени»
09.20 FOX KIDS на REN TV. М/С «Человек-паук»
09.45 «FM и ребята». Молодежный сериал
10.15 «Баффи». Телесериал
11.15 «Кино». «Криминальные связи»
13.25 «Народ против», телеграф «Вино любви», теленовелла
14.00 «У нас все дома». Комедийный сериал
14.55 «ЛОСК». Погода. Гороскоп
15.30 «Провинциалы». Телесериал
15.50 «Кино». «Визит к Минотавру», 3 С.
19.55 «ЛОСК»
20.00 Погода. Гороскоп
20.10 Музикальные поздравления
20.30 «Календарь работ от А. Кушнарева»
20.55 «Футурама», М/С
21.20 «Провинциалы», сериал
22.30 «24». Погода. Гороскоп
23.00 «ЛОСК»
23.05 «Кино». «Питоны-2»
01.05 «24»

Ариг Ус

- 08.00 Кремлевский концерт
08.20 М/Ф «Весенние мелодии»
08.30 Жизнь без риска
08.35 Вне закона
09.05 Формула успеха
09.15 Большой ремонт
10.10 То, что надо
10.20 Хвост кометы: Давид Тухманов
11.10 Телеграф «Изумление»
11.40 «Петербург от А до Я», 4 С.
12.15 Музыка на канале
12.30 Новости
12.35 Место печати
12.45 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.05 А. Куравлев в х/ф «Живет такая парень»

Перерыв до 17.00

- 17.00 Новости
17.25 М/С «Гарфилд и его друзья»
17.50 Победоносный голос верующего
18.20 Муз. подарок
18.45 М/Ф «Кукушка и скворец»
18.55 Жизнь без риска
19.00 Любовные истории
19.30 Телеграф «Изумление»
20.00 Новости
20.25 Восточный экспресс. Погода
20.50 Формула успеха
21.00 ОАО «Вик» представляет: «Знакомые незнакомки». Нар. артистка России Зинаида Кириенко
21.25 ТК «Ариг Ус» представляет: «Кем быть?»
21.35 Б. Невзоров, Д. Золотухин в Т/С «Россия молодая», 1 С.
22.40 «Новое расследование» с Н. Николаевым
23.40 Восточный экспресс. Погода
00.00 Новости
00.30 Крис де Бург. «Благотворительный концерт в Волендейме»

- 17.00 Т/С «Лучшие»
18.00 Т/С «Друзья»
18.30 Т/С «Новая семейства Аддамсы»
19.00 Девичьи слезы
20.00 Осторожно, модерн-2!
20.30 История в деталях
21.00 «Агентство ИЛС-2», х/ф
22.00 Кино на СТС «Акулы»
00.00 Осторожно, модерн-2!
03.30 Детали
01.00 «Русские страшилки», 5 С.

НТВ

- 07.00 Утро на НТВ
09.45 Т/С «Клан Сонрано» (США)
11.00 «Сегодня утром»
11.20 Погода на завтра
11.25 «Намедни» с Леонидом Парфеновым
13.00 «Сегодня»
13.35 Х/Ф «Рассеянный»
15.20 Музейные олигархи. «Профессия - репортёр»
15.40 Криминал
16.00 «Сегодня»
16.35 «Призвание - остряк». Ток-шоу «Принцип домино»
18.00 «Сегодня»
Местное время
18.30 Детское время. М/Ф
18.50 Гороскоп
18.55 «Найдал - 2003»
НТВ
19.10 «Внимание: Розыск!». Доводы защиты
20.00 «Сегодня»
20.40 Т/С «Ребята из нашего города», 5 С.
21.45 Т/С «На углу, у патриарших-3», 5 серия
23.00 «Сегодня»
23.40 Модный сериал «Секс в большом городе» (США)
00.25 К 300-летию Санкт-Петербурга. проект Л. Парфенова «Российская империя. Николай I»
01.30 «Сегодня»
02.05 Гордон
02.55 окончание трансляции

• Отдел рекламы •

21-62-62

• Отдел рекламы •

Вторник, 20

Первый канал

- 07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Земля любви, земля на-дежды». Сериал
11.05 многосерийный фильм «Под полярной звездой». 1-я серия
12.05 «Фабрика звезд-2»
12.35 Линней-клуб: «Ллойд в космосе»
13.00 Новости
13.05 х/ф «Блокада». 1-я часть. Фильм 1-й: «Лужский рубеж»
15.20 «Сканер»
15.30 Теория невероятности. «Живая вода». Фильм 2-й
16.00 Новости
16.15 Т/С «Досье детектива Дубровского»
17.30 «Фабрика звезд-2»
18.00 «Большая стирка»
19.00 Вечерние новости
19.25 «Сати». Геннадий Хазанов
20.00 «Земля любви, земля на-дежды». Сериал
21.00 «Основной инстинкт». Ток-шоу Светланы Сорокиной
22.00 Время
22.40 Т/С «Под полярной звездой». 2-я серия
23.45 Любянка. «Обыкновенный терроризм»
00.30 «Вечное «время»
00.55 «Фабрика звезд-2»
01.10 «На футболе»
01.40 «Русский экстрим»
02.10 «Апология»
03.00 Сериал «Пришелец»

ТВиком

- 07.50 «ЛОСК». Погода. Гороскоп
08.00 «Большие деньги»
08.30 «Пауэр Рейнджерс, или Могучие Рейнджеры», Телесериал
08.55 «Флинт - детектив во времени»
09.20 «Человек-паук», М/С
09.45 «FM и ребята». Молодежный сериал
10.15 «Баффи». Телесериал
11.15 «Кино». «Питоны-2»
13.25 «Народ против», телеграф «Вино любви», теленовелла
14.00 «У нас все дома». Комедийный сериал
14.55 «ЛОСК». Погода. Гороскоп
15.30 «Провинциалы». Телесериал
15.50 «Кино». «Визит к Минотавру», 4 С.
19.55 «ЛОСК»
20.00 Погода. Гороскоп
20.10 Музикальные поздравления
20.30 «Календарь работ от А. Кушнарева»
20.55 «Футурама», М/С
21.20 «Провинциалы», Т/С, Закл. Серия
22.30 «24». Погода. Гороскоп
23.00 «ЛОСК»
23.05 «Кино». «Питоны-2»
01.05 «24»

ул. Сахьяновой, 6 «а», ост. «ПОШ», с обр. стороны Голог. института, тел.: 43-43-86.

ул. Гагарина, 37, тел.: 26-30-87 (напротив магазина «Юбилейный»).

ул. Столичная, 1 (машзавод), тел.: 25-10-70. РАБОТАЕМ БЕЗ ВЫХОДНЫХ.

Сезонные скидки!

Лиц. № 1500-Д от 25.01.99г.

Перерыв до 17.00

- 17.00 Новости
17.25 М/С «Гарфилд и его друзья»
17.50 Победоносный голос верующего
18.20 Музикальный подарок
18.45 То, что надо!
19.00 Т/С «Детектив Нэнси Бриджес: мнения разделились»
20.00 Новости
20.25 Восточный экспресс. Погода
20.45 Жизнь без риска
20.50 Т/С «Россия молодая», 2 С.
21.55 Формула успеха
22.05 В. Тихонов, Ю. Соломин в сериале «ТАСС уполномочен заявить», 1 С.
23.25 Тушите свет
23.40 Восточный экспресс. Погода
00.00 Новости
00.30 Смотrite, кто принес без протокола
00.45 Состав преступлений
01.55 Высший свет

- 11.20 Погода на завтра
11.25 «Внимание: Розыск!». Доводы защиты
12.10 Лия Ахеджакова и Алла Будницкая в программе Павла Лобкова «Растительная жизнь»
13.00 «Сегодня»
13.35 Ричард Грайор и Джин Уайлер в комедийном боевике «ничего не вижу, ничего не слышу» (США)
15.40 Криминал
16.00 «Сегодня»
16.35 «Куда пойти учиться?». Ток-шоу «Принцип домино»
18.00 «Сегодня» с Ольгой Беловой
Местное время
18.30 «Оттисни». Программа для молодежи
18.55 Гороскоп
19.00 «Музей песчаной Венеции»
19.15 «Твой шанс». Интерактивное шоу

НТВ

- 19.25 Документальная драма «Преступление и наказание»
20.00 «Сегодня» с Ольгой Беловой
20.40 Сериал «Ребята из нашего города», 6 серия
21.45 детектив «На углу, у патриарших-3», 6 серия
23.00 «Сегодня» с Ольгой Беловой
23.40 Модный сериал «Секс в большом городе» (США)
00.25 К 300-летию Санкт-Петербурга. проект Л. Парфенова «Российская империя. Николай І», 2-я часть
01.40 «Сегодня» с Татьяной Митковой
02.15 Гордон
03.10 Сериал «Доктор» (США)
04.10 окончание трансляции

Ариг Ус

- 08.00 Грань. Есть мнение. Спорт
08.35 Восточный экспресс. Погода
08.55 Жизнь без риска
09.00 Формула успеха
09.10 Кем быть?
09.20 Без протокола
10.20 Сто чудес света: «Антарики: последний рубеж», 1 С.
11.20 Состав преступлений
11.45 Бесплатный сыр
12.15 Путеводитель
12.45 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт
13.15 А. Райкин в х/фильме «Люди и манекены», 1 С.

НТВ

- 07.00 Утро на НТВ
09.55 Сериал «Ребята из нашего города»
11.00 «Сегодня утром»

15.05.2003

№72 (20734)

Среда, 21

Первый канал

07.00 ТЕЛЕКАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»
 10.00 НОВОСТИ
 10.15 «ЗЕМЛЯ ЛЮБВИ, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ», СЕРИАЛ
 11.05 МНОГОСЕРИЙНЫЙ ФИЛЬМ «ПОД ПОЛЯРНОЙ ЗВЕЗДОЙ». 2-Я СЕРИЯ
 12.05 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 12.35 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «ЛЛОЙД В КОСМОСЕ»
 13.00 НОВОСТИ
 13.05 ВОЕННАЯ ЭПОХА «БЛОКАДА». 1-Я ЧАСТЬ. ФИЛЬМ 2-Й: «ПУЛКОВСКИЙ МЕРИДИАН»
 14.45 «НЕЛУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ»
 15.00 «РУССКИЙ ЭКСТРИМ»
 15.30 «СКАНЕР»
 16.00 НОВОСТИ
 16.15 Т/С «ДОСЬЕ ДЕТЕКТИВА ДУБРОВСКОГО»
 17.30 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 18.00 «БОЛЬШАЯ СТИРКА»
 19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
 19.25 СМЕХОПАНОРАМА ЕВГЕНИЯ ПЕТРОСЯНА
 20.00 «ЗЕМЛЯ ЛЮБВИ, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ», СЕРИАЛ
 21.00 «СЛАБОЕ ЗВЕНО»
 22.00 ВРЕМЯ
 22.40 ПРЕМЬЕРА МНОГОСЕРИЙНОГО ФИЛЬМА «ПОД ПОЛЯРНОЙ ЗВЕЗДОЙ». 3-Я СЕРИЯ
 23.45 ПРЕМЬЕРА ДОК. ФИЛЬМА «ШАОЛИНь. ПУТЬ ВОИНА»
 00.30 НОЧНОЕ «ВРЕМЯ»
 00.55 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 01.10 НОВЫЕ ЧУДЕСА СВЕТА. «БРЮССЕЛЬ. АТОМИУМ»
 01.40 «ТРОУЧАКИ»
 02.10 «АПОЛОГИЯ»
 03.00 СЕРИАЛ «ПРИШЕЛЕЦ»

«Россия»

07.45 - 10.45 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
 08.00, 08.30, 09.00, 09.30, 10.00, 10.30 ВЕСТИ
 08.15, 08.45, 09.15 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ.
 ВЕСТИ-МОСКВА
 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
 09.45 «БАЙГАЛ». ИНФ. ПРОГРАММА

10.15 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ «РОССИЯ»
 10.45 Т/С «ИДИОТ»
 11.45 Т/С «ЛЮДИ И ТЕНИ-2»
 12.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
 13.00 ВЕСТИ
 13.20 «КОРОТКОЕ ЗАМЫКАНИЕ». ТОК-ШОУ ФЕДОРА ПАВЛОВА-АНДРЕЕВИЧА
 14.20 Т/С «ПИРАТЫ» (ИТАЛИЯ)
 15.15 «ЭКСПЕРТИЗА»
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
 15.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
 15.40 РЕК-ТАЙМ - ВРЕМЯ ВАШЕЙ РЕКЛАМЫ!
 15.45 ДЕТСКОЕ ВРЕМЯ «БАМБААХАЙ»
«РОССИЯ»
 16.00 ВЕСТИ
 16.20 «ЧТО ХОЧЕТ ЖЕНЩИНА». ТОК-ШОУ ЕЛЕНЫ ЯКОВЛЕВОЙ
 17.10 Т/С «ТРОЕ ПРОТИВ ВСЕХ-2»
 18.15 «АГЕНТСТВО ОДИНОКИХ СЕРДЕЦ»
 18.45 «ЭКСПЕРТИЗА»
 19.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
 19.20 «БАЙГАЛ». ИНФ. ПРОГРАММА
 19.30 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ И РЕКТАЙМ - ВРЕМЯ ВАШЕЙ РЕКЛАМЫ!
 19.40 «ТОЛИ». ХУДОЖЕСТВЕННО-ПУБЛИЦИСТИЧЕСКАЯ ПРОГРАММА. ПРЯМОЙ ЭФИР
 20.05 ТЕЛЕФОН СПАСЕНИЯ «01»
 20.15 «СЛОВО О ЗЕМЛЕ БУРЯТСКОЙ». К 80-ЛЕТИЮ ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ
 20.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
«РОССИЯ»
 20.50 «КОМИССАР РЕКС». Т/С
 21.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
 22.00 ВЕСТИ
МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
 22.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
 22.40 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ И РЕКТАЙМ - ВРЕМЯ ВАШЕЙ РЕКЛАМЫ!
«РОССИЯ»
 22.55 Т/С «ИДИОТ»
 23.45 Т/С «ЛЮДИ И ТЕНИ-2»
 00.35 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. ДЕТЕКТИВ «ПОЧТИ ЧТО МЕРТВАЯ»
 02.25 НАТАЛЬЯ ОРЕЙРО В ФИЛЬМЕ «АРГЕНТИНЦ В НЬЮ-ЙОРКЕ»
 03.35 ФУТБОЛ. КУБОК УЕФА. ФИНАЛ. «СЕЛТИК» (ШОТЛАНДИЯ) - «ПОРТУ» (ПОРТУГАЛИЯ)

Бурятское телевидение

Детский

№20 (321)

12

Тибиком

05.45 «ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ»
 06.00 СЕРИАЛ ДЛЯ ПОЛУНОЧНИКОВ. КАЙЛ МАКЛАХЛЕН И ШЕРИЛЛ ФЕНН В СЕРИАЛЕ ДЭВИДА ЛИНЧА «ТВИН ПИКС»
 06.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
 07.00 ВЕСТИ
 07.15 КАНАЛ «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
Погода. Гороскоп. «ЛОСК»
 07.50 ПОГОДА. ГОРОСКОП. «ЛОСК»
 08.00 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ»
 08.30 FOX KIDS НА REN TV. «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
 08.55 FOX KIDS НА REN TV. М/С «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ»
 09.20 FOX KIDS НА REN TV. «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»
 09.45 «ФМ И РЕБЯТА», СЕРИАЛ
 10.15 «БАФФИ», ТЕЛЕСЕРИАЛ
 11.15 «КИНО»: «УКРАСТЬ КЭНДИ»
 13.25 «НАРОД ПРОТИВ», ТЕЛЕИГРА
 14.00 «ВИНОЛЮБИ». ТЕЛЕНОВЕЛЛА
 14.55 «У НАС ВСЕ ДОМА», КОМЕДИЙНЫЙ СЕРИАЛ
 15.30 «ЛОСК». ПОГОДА. ГОРОСКОП
 15.50 Т/С «ПРОВИНЦИАЛЫ»
 17.00 FOX KIDS НА REN TV. М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»
 17.25 FOX KIDS НА REN TV. М/С «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ»
 17.50 FOX KIDS НА REN TV. Т/С «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
 18.15 «КИНО». «ВИЗИТ К МИНОТАВРУ», 5 С.
 19.55 «ЛОСК»
 20.00 ПОГОДА. ГОРОСКОП
 20.10 «МУЗ. ПОЗДРАВЛЕНИЯ»
 20.40 «ИЩУ СЕМЬЮ»
 20.55 «СИМПСОНЫ»
 21.20 «КЛЕТКА», СЕРИАЛ
 22.30 «24». ПОГОДА. ГОРОСКОП
 23.00 «ЛОСК»
 23.05 «КИНО»: «НЕУСТАНОВЛЕННОЕ ЛИЦО» (РОССИЯ)
 01.25 «24»

Ариг Ус

08.00 ГРАНИ. ЕСТЬ МНЕНИЕ. СПОРТ
 08.35 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА

08.55 ЖИЗНЬ БЕЗ РИСКА
 09.00 ФОРМУЛА УСПЕХА
 09.10 М/Ф «ЦВЕТИК-СЕМЦВЕТИК»
 09.30 ТО, ЧТО НАДО
 09.45 БЕЗ ПРОТОКОЛА
 10.40 СОСТАВ ПРЕСТУПЛЕНИЙ
 11.05 ВНЕ ЗАКОНА
 11.35 СТО ЧУДЕС СВЕТА: «АНТАРКТИКА: ПОСЛЕДНИЙ РУБЕЖ», 2 С.

12.35 МЕСТО НЕЧАТИ
 12.45 ТУШИТЕ СВЕТ
 13.00 НОВОСТИ. СПОРТ
 13.15 А. РАЙКИН В Х/Ф «ЛЮДИ И МАНЕКЕНЫ», 2 С.

ПЕРЕРЫВ ДО 17.00

17.00 НОВОСТИ

17.25 М/С «ГАРФИЛД И ЕГО ДРУЗЬЯ»

17.50 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРЮЩЕГО

18.20 МУЗЫКАЛЬНЫЙ ПОДАРОК

18.45 СВОБОДНОЕ ВРЕМЯ

18.55 ЖИЗНЬ БЕЗ РИСКА

19.00 Т/С «ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС: СПАСИ БАНОСА»

20.00 ТК «АРИГ УС» ПРЕДСТАВЛЯЕТ: «БУДНИ»

20.30 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА

20.50 ФОРМУЛА УСПЕХА

21.00 Т/С «РОССИЯ МОЛОДАЯ», 3 С.

22.05 ТУШИТЕ СВЕТ

22.20 Т/С «ТАСС УПОЛНОМОЧЕН ЗАЯВИТЬ», 2 С.

23.40 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА

20.00 НОВОСТИ

00.30 СМОТРИТЕ, КТО ПРИШЕЛ

00.45 БЕЗ ПРОТОКОЛА

01.40 СОСТАВ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

01.55 ВЫСШИЙ СВЕТ

СТС - «БАЙКАЛ»

17.00 Т/С «ЛУЧШИЕ»
 18.00 Т/С «ДРУЗЬЯ»
 18.30 КОМЕДИЯ НА СТС: «НОВАЯ СЕМЕЙКА АДДАМС»
 19.00 ДЕВИЧЬИ СЛЕЗЫ

20.00 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!
 20.30 ИСТОРИЯ В ДЕТАЛЯХ
 21.00 «АГЕНТСТВО НЛС-2», Х/Ф
 22.00 КИНО НА СТС: «ЛЮБОВЬ С ПЕРВОГО УКУСА»
 00.00 ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!
 00.30 ДЕТАЛИ
 01.00 «РУССКИЕ СТРАШИЛКИ», 7 С

НТВ

07.00 УТРО НА НТВ
 09.55 СЕРИАЛ «РЕБЯТА ИЗ НАШЕГО ГОРОДА»

11.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ»

11.20 ПОГОДА НА ЗАВТРА

11.25 ДОК. ДРАМА «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ»

11.55 КУЛИНАРНЫЙ ПОЕДИНОК «ПРЕМЬЕР-МИНИСТР»

13.00 «СЕГОДНЯ»

13.35 МЮЗИКЛ «НА БОЙКОМ МЕСТЕ»

15.40 КРИМИНАЛ

16.00 «СЕГОДНЯ»

16.35 «СЕМЕЙНЫЕ ССОРЫ». ТОК-ШОУ «ПРИНЦИП ДОМИНО»

18.00 «СЕГОДНЯ»

Местное время

18.30 ПЕТЕРБУРГ. ЭРМИТАЖ

18.45 ГОРОСКОП

18.50 «В ПЕСНЕ - ДУША НАРОДА»

19.05 «МУНХЭ ЗУЛА»

НТВ

19.25 «ЧИСТОСЕРДЧЕНОЕ ПРИЗНАНИЕ»

20.00 «СЕГОДНЯ»

20.40 СЕРИАЛ «РЕБЯТА ИЗ НАШЕГО ГОРОДА», 7 СЕРИЯ

21.45 ДЕТЕКТИВ «НА УГЛУ, У ПАРИАРШИ-3», 7 СЕРИЯ

23.00 «СЕГОДНЯ»

23.40 МОДНЫЙ СЕРИАЛ «СЕКС В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ» (США)

00.25 «РОССИЙСКАЯ ИМПЕРИЯ. АЛЕКСАНДР II»

01.40 «СЕГОДНЯ»

02.15 ГОРДОН

03.10 СЕРИАЛ «ДОКТОР» (США)

04.10 ОКОНЧАНИЕ ТРАНСЛЯЦИИ

Офисная мебель

Премьер

Кабинеты руководителя и персонала

Стулья кресла

Скидки

Доставка сборка бесплатно

Форма оплаты - любая

Сейфы

Металлические шкафы

Аксессуары

213-180 пр. Победы, 10 221-444

Ариг Ус

ПРОФИЛАКТИКА ДО 17.00

17.00 ГРАНИ. ЕСТЬ МНЕНИЕ. СПОРТ
 17.35 ПОБЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРЮЩЕГО
 18.05 ПУТЕВОДИТЕЛЬ
 18.35 МУЗЫКАЛЬНЫЙ ПОДАРОК
 19.00 ЖИЗНЬ БЕЗ РИСКА
 19.05 Т/С «ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС: ТЕЛЕФОННЫЙ МАНЯК»
 20.00 НОВОСТИ
 20.25 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
 20.45 БИЗНЕС-ЭКСПРЕСС
 21.00 КЕМ БЫТЬ?
 21.10 Т/С «РОССИЯ МОЛОДАЯ», 4 С.
 22.20 ФОРМУЛА УСПЕХА
 22.30 «БЕЗ ГАЛСТУКА» С И. ЗАЙЦЕВОЙ: ВЯЧЕСЛАВ ФЕТИСОВ
 13.30 «НАРОД ПРОТИВ», ТЕЛЕИГРА
 14.00 «ВИНОЛЮБИ», СЕРИАЛ
 14.55 «У НАС ВСЕ ДОМА», КОМ. СЕРИАЛ
 15.30 «ЛОСК». ПОГОДА. ГОРОСКОП
 15.50 «КЛЕТКА», СЕРИАЛ
 17.00 «ЧЕЛОВЕК-ПАУК», М/С
 17.25 «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ», М/С
 17.50 «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГ

№20 (1321)

Пятница, 23

● ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 ТЕЛЕКАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»
 07.00 НОВОСТИ
 10.15 «ЗЕМЛЯ ЛЮБви, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ». СЕРИАЛ
 11.10 Т/С «ПОД ПОЛЯРНОЙ ЗВЕЗДОЙ». 4-Я СЕРИЯ
 12.10 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 12.40 ДЕТСКИЙ СЕРИАЛ «ТВИНИ-СЫ»
 13.00 НОВОСТИ
 13.05 ВОЕННАЯ ЭПОЛЕЯ «БЛОКАДА». 2-Я ЧАСТЬ. ФИЛЬМ 2-Й: «ОПЕРАЦИЯ «ИСКРА»
 14.30 НОВЫЕ ЧУДЕСА СВЕТА. «БРИОССЕЛЬ, АТОМИУМ»
 15.00 «КРЫЛЬЯ»
 15.30 «ГЕНИИ И ЗЛОДЕИ»
 16.00 НОВОСТИ
 16.15 Т/С «ДОСЬЕ ДЕТЕКТИВА ДУБРОВСКОГО»
 17.30 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 18.00 «БОЛЬШАЯ СТИРКА»
 19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
 19.25 ДОК. ДЕТЕКТИВ. «7 ЛЕТ В ОЖИДАНИИ РАССТРЕЛА». ДЕЛО 1994 ГОДА
 20.00 «ЗЕМЛЯ ЛЮБви, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ». СЕРИАЛ
 20.50 «ПОЛЕ ЧУДЕС»
 22.00 ВРЕМЯ
 22.35 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 23.55 Х/Ф «ДЕЙСТВУЙ, СЕСТРА!»
 01.50 МИСТИЧЕСКИЙ ТРИЛЛЕР «ЧЕРЕПА»

● «РОССИЯ»

07.45 - 9.45 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
 08.00 08.30, 09.00, 09.30, 10.00, 10.30 ВЕСТИ
 08.15 08.45 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА
 09.15 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ.
 09.45 «БАЙГАЛЬ». ИНФ. ПРОГРАММА
 10.15 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ «РОССИЯ»
 10.45 Т/С «ИДИОТ»
 11.45 Т/С «ЛЮДИ И ТЕНИ-2»

БУРЯД УНЭН

15.05.2003

Дух зерка

№72 (20734)

Пятница, 23

● ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 ТЕЛЕКАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»
 07.00 НОВОСТИ
 10.15 «ЗЕМЛЯ ЛЮБви, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ». СЕРИАЛ
 11.10 Т/С «ПОД ПОЛЯРНОЙ ЗВЕЗДОЙ». 4-Я СЕРИЯ
 12.10 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 12.40 ДЕТСКИЙ СЕРИАЛ «ТВИНИ-СЫ»
 13.00 НОВОСТИ
 13.05 ВОЕННАЯ ЭПОЛЕЯ «БЛОКАДА». 2-Я ЧАСТЬ. ФИЛЬМ 2-Й: «ОПЕРАЦИЯ «ИСКРА»
 14.30 НОВЫЕ ЧУДЕСА СВЕТА. «БРИОССЕЛЬ, АТОМИУМ»
 15.00 «КРЫЛЬЯ»
 15.30 «ГЕНИИ И ЗЛОДЕИ»
 16.00 НОВОСТИ
 16.15 Т/С «ДОСЬЕ ДЕТЕКТИВА ДУБРОВСКОГО»
 17.30 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 18.00 «БОЛЬШАЯ СТИРКА»
 19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
 19.25 ДОК. ДЕТЕКТИВ. «7 ЛЕТ В ОЖИДАНИИ РАССТРЕЛА». ДЕЛО 1994 ГОДА
 20.00 «ЗЕМЛЯ ЛЮБви, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ». СЕРИАЛ
 20.50 «ПОЛЕ ЧУДЕС»
 22.00 ВРЕМЯ
 22.35 «ФАБРИКА ЗВЕЗД-2»
 23.55 Х/Ф «ДЕЙСТВУЙ, СЕСТРА!»
 01.50 МИСТИЧЕСКИЙ ТРИЛЛЕР «ЧЕРЕПА»

● «РОССИЯ»

07.45 - 9.45 «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»
 08.00 08.30, 09.00, 09.30, 10.00, 10.30 ВЕСТИ
 08.15 08.45 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА
 09.15 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ.
 09.45 «БАЙГАЛЬ». ИНФ. ПРОГРАММА
 10.15 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ «РОССИЯ»
 10.45 Т/С «ИДИОТ»
 11.45 Т/С «ЛЮДИ И ТЕНИ-2»

Суббота, 24

● ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 НОВОСТИ
 07.10 ПРИКЛЮЧЕЧСКИЙ СЕРИАЛ «КИТАЙСКИЙ СВЯЗНОЙ»
 08.00 НОВОСТИ
 08.10 СЕРИАЛ «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ГЕРКУЛЕСА»
 09.00 ДЕТСКИЙ СЕРИАЛ «ТВИНИ-СЫ»
 09.20 ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!
 10.00 СЛОВО ПАСТЫРЯ
 10.15 ЗДОРОВЬЕ
 11.00 НОВОСТИ
 11.10 «СМАК»
 11.30 КРЕМЛЬ-9. «СВЕТЛНА СТАЛИНА. ПОБЕГ ИЗ СЕМЬИ». 2-Я СЕРИЯ
 12.10 «ВОЗВРАЩЕНИЕ ДОМОЙ. РЕНАТ АКЧУРИН. АНДИЖАН»
 12.55 СМЕХОПАНОРАМА ЕВГЕНИЯ ПЕТРОСЯНА
 13.35 ПАВЕЛ ЛЮБИМЦЕВ В ПРОГРАММЕ «ПУТЕШЕСТВИЯ НА ГУРАЛИСТА»
 14.05 «ТАЙНА БЕССМЕРТИЯ». ДОКУМЕНТАЛЬНЫЙ ФИЛЬМ
 14.35 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «ГЕРКУЛЕС»
 15.00 НОВОСТИ (С СУБТИТРАМИ)
 15.10 «РУССКАЯ РУЛЕТКА»
 16.10 СПАСАТЕЛИ. ЭКСТРЕННЫЙ ВЪЗОВ
 16.40 Х/Ф «ЗМЕЕЛОВ»
 18.30 «ПЕСНЯРЫ», О. ГАЗМАНОВ, Н. БАСКОВ, Л. ДОЛИНА В КОНЦЕРТЕ «МОЛОДОСТЬ МОЯ...» ПАМЯТИ В. МУЛЯВИНА
 19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
 19.10 ПРОДОЛЖЕНИЕ КОНЦЕРТА «МОЛОДОСТЬ МОЯ...»
 20.20 «ШУТКА ЗА ШУТКОЙ»
 20.55 «КТО ХОЧЕТ СТАТЬ МИЛЛИОНЕРОМ?»
 22.00 ВРЕМЯ
 22.25 Х/Ф «САМОЛЕТ ПРЕЗИДЕНТА»
 00.40 ЧТО? ГДЕ? КОГДА?
 02.05 МУЗ. КОМЕДИЯ «БРАТЬЯ БЛЮЗ - 2000»

12.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
 13.00 ВЕСТИ
 13.20 «В ПОИСКАХ ПРИКЛЮЧЕНИЙ»
 14.20 ПРИКЛЮЧЕЧСКИЙ СЕРИАЛ «ПИРАТЫ» (ИТАЛИЯ). 1998 Г.
 15.15 «ЭКСПЕРТИЗА»

МЕСТНОЕ ВРЕМЯ

15.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
 15.40 РЕК-ТАЙМ - ВРЕМЯ ВАШЕЙ РЕКЛАМЫ!
 15.45 ГОРОСКОП
 15.50 «ДУХЭРИГ». ОБЗОР ГАЗЕТЫ «БУРЯД УНЭН»

«РОССИЯ»

16.00 ВЕСТИ
 16.20 «МОЯ СЕМЬЯ»
 17.15 «КОМНАТА СМЕХА»
 18.15 «АГЕНТСТВО ОДИНОКИХ СЕРДЕЦ»
 18.45 «ЭКСПЕРТИЗА»

МЕСТНОЕ ВРЕМЯ

19.00 ВЕСТИ
 19.20 «БАЙГАЛЬ». ИНФ. ПРОГРАММА
 19.30 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ И РЕКТАЙМ - ВРЕМЯ ВАШЕЙ РЕКЛАМЫ!

19.40 «УЯНГИН ШУРЭ». МУЗ. ПРОГРАММА
 19.55 ОСЕННИЙ ВАЛЬС
 20.10 «ВАШЕ ПРАВО». ОТВЕТЫ НА ВОПРОСЫ ТЕЛЕЗРИТЕЛЕЙ
 20.20 «СЛОВО О ЗЕМЛЕ БУРЯТСКОЙ». К 80-ЛЕТИЮ ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ

РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ

20.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ

«РОССИЯ»

20.50 «АНШЛАГ»
 21.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ

22.00 ВЕСТИ

МЕСТНОЕ ВРЕМЯ

22.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
 22.40 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ И РЕКТАЙМ - ВРЕМЯ ВАШЕЙ РЕКЛАМЫ!

«РОССИЯ»

22.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
 22.55 КОНЦЕРТ К 80-ЛЕТИЮ ОБЩЕСТВА «ДИНАМО»
 00.05 БОЕВИК «МАФИЯ БЕССМЕРТНА»
 02.05 ФИЛЬМ-КАТАСТРОФА «ЖИВЫЕ»
 04.35 «ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ»
 04.50 СЕРИАЛ. «ТВИН ПИКС» (США)
 05.45 «АГЕНТСТВО ОДИНОКИХ

СЕРДЕЦ»
 06.05 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
 06.15 КАНАЛ «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

Тивиком

07.20 ПОГОДА. ГОРОСКОП

07.25 «ЛОСК»

07.30 «РАДАР-СПОРТ»

08.00 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ»

08.30 «ПАУЭР РЕЙНДЖЕР, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ», ТЕЛЕСЕРИАЛ

08.55 «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ», М/С

09.20 «ЧЕЛОВЕК-ПАУК», М/С

09.45 «ФМ И РЕБЯТА», СЕРИАЛ

10.15 «БАФФИ», ТЕЛЕСЕРИАЛ

11.15 «КИНО»: «ДАВИ НА ГАЗ»

13.30 «НАРОД ПРОТИВ», ТЕЛЕИГРА

14.00 «ВИНО ЛЮБВИ», ТЕЛЕНОВЕЛЛА

14.55 «У НАС ВСЕ ДОМА», КОМЕДИЙНЫЙ СЕРИАЛ

15.30 «КАЛЕНДАРЬ РАБОТ ОТ А. КУШНАРЕВА», ЛОСК. ПОГОДА

15.50 «КЛЕТКА», СЕРИАЛ

17.00 «ЧЕЛОВЕК-ПАУК», М/С

17.25 «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ», М/С

17.50 «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРЫ, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ», Т/С

19.05 ЖИЗНЬ БЕЗ РИСКА

19.10 «ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС: ВОЗМЕЗДИЯ», ПОГОДА

20.00 НОВОСТИ

20.25 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА

20.45 ФОРМУЛА УСПЕХА

20.55 Т/С «РОССИЯ МОЛОДАЯ», 5 С.

22.05 ТУШИТЕ СВЕТ

22.20 Т/С «ТАСС УПОЛНОМОЧЕН ЗАЯВИТЬ», 3 С.

23.35 КРИМИНАЛЬНАЯ РОССИЯ: «ПОХИТИТЕЛИ ДЕСТВА», 2 С.

00.10 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА

00.25 СМОТРИТЕ, КТО ПРИШЕЛ.

00.40 ДЖЕКИ ЧАН В КОМЕДИИ «ДОСПЕХИ БОГА-2»

02.45 СОСТАВ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

03.00 ВЫСШИЙ СВЕТ

Ариг Ус

08.00 ГРАНИ. ЕСТЬ МНЕНИЕ. СПОРТ

08.35 ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА

08.55 ЖИЗНЬ БЕЗ РИСКА

09.00 ФОРМУЛА УСПЕХА

09.10 КЕМ БЫТЬ?

09.20 БЕЗ ПРОТОКОЛА

Тивиком

08.00 «КАЛЕНДАРЬ РАБОТ ОТ А. КУШНАРЕВА»

08.20 «ЛОСК». ПОГОДА

08.30 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА», Д/Ф

09.30 FOX KIDS НА REN TV. «ДЕННИС-НЕПОСЕДА»

10.00 FOX KIDS НА REN TV. «ПИТЕР ПЕН»

10.25 М/С «ХИТКЛИФ»

10.50 «СИМПОНЫ»

11.45 «ОЧЕВИДЕЦ»

12.15 «КИНО»: «ЖЕНЕХИ ИЗ МАЙАМИ»

14.00 «ТАКАЯ ПРОФЕССИЯ»

14.30 «ЛОСК». ПОГОДА

14.40 «ИЩУ СЕМЬЮ»

15.05.2003

№72 (20734)

БУРЯД УНЭН

Джэрниг

№20 (321)

14

Воскресенье, 25

Первый канал

- 07.00 НОВОСТИ
07.10 ПРИКЛЮЧЕНИЕ СЕРИАЛ «КИТАЙСКИЙ СВЯЗНОЙ»
08.00 НОВОСТИ
08.10 СЕРИАЛ «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ГЕРКУЛЕСА»
09.00 ДЕТСКИЙ СЕРИАЛ «ТВИНИ-СЫ»
09.20 СЛУЖУ ОТЧИЗНЕ!
09.50 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «ЛЕГЕНДА О ТАРЗАНЕ»
10.10 «В МИРЕ ЖИВОТНЫХ»
11.00 НОВОСТИ
11.10 «НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ»
11.30 ПОКА ВСЕ ДОМА
12.05 ДОГ-ШОУ
12.50 ПРЕМЬЕРА. ДЖЕЙМС КЭМЕРОН. ВОЗВРАЩЕНИЕ К «ТИТАНИКУ»
13.20 «КЛУБ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ»
14.05 УМНИЦЫ И УМНИКИ
14.35 ДИСНЕЙ-КЛУБ: «ГЕРКУЛЕС»
15.00 НОВОСТИ (С СУБТИТРАМИ)
15.10 «ВЛАСТЕЛИН ВКУСА»
16.05 УДАРНАЯ СИЛА. «БЕСКОН-ТАКТНАЯ ВОЙНА»
16.35 «БОЛЬШИЕ РОДИТЕЛИ». НХРУЦЕВ
17.30 ВОСКРЕСНЫЙ «ЕРАЛАШ»
17.55 ЖИВАЯ ПРИРОДА. «ПРОГУЛКИ С ДИНОЗАВРАМИ», «ПОТОМКИ ДИНОЗАВРОВ»
19.00 ВРЕМЕНА
20.10 КВН-2003. ВЫСШАЯ ЛИГА
22.30 ПРЕМЬЕРА. ТЕАТР КУКОЛ МИХАИЛА ЛЕОНТЬЕВА
22.55 КОНКУРС ПЕСНИ «ЕВРОВИДЕНИЕ - 2003»

«РОССИЯ»

- 08.00 Х/Ф «ДОМОВИК И КРУЖЕВНИЦА»
09.10 «ПЕС В САПОГАХ», «ХИТРЫЕ СТАРУШКИ», МУЛЬТИФИЛЬМЫ
09.35 «ДЖУМАНДЖИ», М/С
10.20 «РУССКОЕ ЛОТО»
11.05 «ТВ БИНГО ШОУ»

Тивиком

- 08.00 «ЛОСК», ПОГОДА. ГОРОСКОП
08.15 «КАЛЕНДАРЬ РАБОТ ОТ А. КУШНАРЕВА»
08.30 «ДИКАЯ ПЛАНЕТА»: «СПАСАТЕЛИ»
09.30 FOX KIDS НА REN TV. М/С «ДЕННИС-НЕПОСЕДА»
10.00 FOX KIDS НА REN TV. М/С «ДИНОЗАВРЫ»
10.25 «ХИТКЛИФ», М/С
10.50 «СИМПСОНЫ», М/С
11.45 «ВОВОЧКА», КОМЕДИЙНЫЙ СЕРИАЛ

"Радио Бурятии - радио для всех!"
Тел.: 21-41-84.

Бурятское радио

(с 19 по 25 мая 2003 г.)

19, понедельник

- 6.10 - Радиожурнал "ЗЕМЛЯ РОДНАЯ".
6.37 - Справки, объявления, реклама.
6.50 - 7.00 - Передача "ЭЛҮҮР ЭНХЭ ЯБЛЯ".
7.10 - ОБЪЯВЛЕНИЯ.
7.20 - Программа "АНФАС": К 80-летию республики. "Наша Бурятия". Радиорассказ о засл. учителе РБ и РФ Е.М. Миронове.
7.40 - 8.00 - Радиостудия "БИРАКАН".
13.00-13.10 - ДНЕВНОЙ ВЫПУСК НОВОСТЕЙ.
19.10 - Респ. известия на бур. языке.
19.27 - Объявления.
19.30 - Респ. известия на рус. языке.
19.45 - 20.00 - Передача из фондов радио.

20, вторник

- 6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30 - Передача "БУДЕМ ЗДОРОВЫ!".
7.40 - 8.00 - Передача из цикла "ДЕЛОВЫЕ ЖЕНЩИНЫ БУРЯТИИ".
13.00-13.10 - ДНЕВНОЙ ВЫПУСК НОВОСТЕЙ.
19.10 - Респ. известия на бур. язы.
19.27 - Объявления.
19.30 - Респ. известия на рус. язы.
19.45 - 20.00 - "РАДИОБИБЛИОТЕКА".

21, среда

- 6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30 - Программа "ВЫБОР".
7.45 - 8.00 - "ТООНТО НЮТАГ".
13.00-13.10 - ДНЕВНОЙ ВЫПУСК НОВОСТЕЙ.
19.10 - Респ. известия на бур. язы.
19.27 - Объявления.
19.30 - Респ. известия на рус. язы.
19.45 - 20.00 - АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ на бур. языке.

22, четверг

- 6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.

23, пятница

- 6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30 - Программа "ВСТРЕЧИ".
7.45 - 8.00 - "ГУЛАМТА".
13.10-14.00 - "ЧАС ВАШЕГО ПИСЬМА".
Муз. программа по заявкам радиослушателей.

- 19.10-20.00 - Инф. программа "ВЧЕРА. СЕГОДНЯ. ЗАВТРА", ОБЪЯВЛЕНИЯ.
19.20-20.00 - Инф. программа "ВЧЕРА. СЕГОДНЯ. ЗАВТРА" ОБЪЯВЛЕНИЯ.

24, суббота

- 7.10 - 8.00 - Инф. программа "ВЧЕРА. СЕГОДНЯ. ЗАВТРА" ОБЪЯВЛЕНИЯ.
9.10 - Программа "МЭНДЭ АМАР, МИНИЙ БУРЯД ОРОН" - "УТРО БУРЯТИИ".
9.45-10.00 - Передача для детей "АЛТАН ЗУЛА".
13.10-14.00 - Канал "МУЗЫКАЛЬНАЯ ВОЛНА РАДИО БУРЯТИИ".
19.10-20.00 - Радиожурнал "СТЕПНЫЕ МЕЛОДИИ"

25, воскресенье

- 7.10 - СПРАВКИ. ОБЪЯВЛЕНИЯ. РЕКЛАМА.
7.20-8.00 - Программа "СЛЫШУ ПЕСНИ, СКАЗКИ, ЛЕГЕНДЫ"
9.10-10.00 - Канал для школьников "ЭДИРШҮҮЛ".
11.10-12.00 - Литературно-худ. программа "АЛТАРГАНА": Передача, посвященная памяти писателя, журналиста, фронтовика Барадия Мунгонова; В гостях у программы - жители села Верхний Жирим Тарбагатайского района.
13.00-14.00 - Программа для молодежи "ВОСКРЕСНЫЙ ПОЛДЕНЬ".

Буряад тэнэ

Джэрниг

№20 (321)

Буряад тэнэ

Джэрниг

Буряад тэнэ

Джэрни

15
№ 20(321)

Уран

723

Буряад үнэн

Дүхэрэг

15.05.2003

№ 72 (20734)

Буряадай мэдээжэ поэт Галина БАЗАРЖАПОВАГАЙ зохёохи ажал ябуулга тухай

ҮЕ ЗАЛГАМЖАЛАН УЯНГАНЬ НАЛБАРААЛ

Үе залгамжалан дээдэ шүлэгшэд, илангаяа эхэнэрүүд соохоо Цырен-Дулма Дондокова Цырендуулма Дондогий хоёр буряад литературада нилэнхээ хубияа оруулаа. Мүнөө дунда үеин шүлэгшэдэй зэргэдэ Галина Раднаева болон Галина Базаржапова хоёр уран бэлигээ тои габшагайгаар хүгжээж яланад. Абжаа Гали заруу Гали гэхэдэмни, намтай балай үнөрхэдэжэгүй бээз гэжэ наиданааб.

Мүнөө би залуу Гали тухай хөөржэ, творческо ажала ябуулга, хараа бодолыен харуулха наанаатайб. Галина Хандуевна Базаржапова 1952 ондо Захааминай аймагай Улэгшэн нуурицаа түрэнэн намтартай. Улэгшэнэндээ дунда нургуули Адүргээд, 1969 ондо Буряадай гүрэнэй багшанарай институтдай түүхээ болон хэлэ бэшэгэй факультедтэ орожно, 1974 ондо амжлалтатаигаар дүүргээ. Институтдаа нураажа байхадаа, Б.Абидуевий «Залуу наан» гэхэн литературиа нэгэдэлээ хүдэлмэрий хабаадажа, шүлэгий иносуусы эндэл удхалдан гээшэл. Студентнэрэй эрдэмий бүлгэмэй хүдэлмэрийд эдхитэй-фээр хабаадажа, оло дахин түрүү нуури эзэлэн байха юм. Илангая Ч.Цыдендамбаевий про-зор, Д.Улзытуевий поэзееэр бэшэнэн хүдэлмэринүүдийн дээдийн магтаалда хуртою юн. Өөрөөшье бэшэнэн шүлэгүүдээ хангюурдан хурсадхажа ябаа. Оюутан ябахадаа, «Буряад үнэн» газеттээс иягта холбоотой, штатнабэшэ корреспондентээр хүдэлжэ, институтдай ажала хэрэгүүд тухай газетэдэ мэдээсэлүүдээ үгэдэг бэлэй. Институтдаа дүүргэхээр, 1974 ондо мүнөө хүртээр «Буряад үнэндээ» хүдэлнэн зангаараа.

Г.Х. Дашиева-Базаржапова «Буряад үнэн» газетын редактор мүн. Газет гаргахаа гээшмийн ажалаа ехж ажала, тон хароусалгатай. Хүнэй бэшэнэн юумэнүүдэй алдуу эндүүнен занаха, тааруулха, удаа удхаарни хаража, ямар хуудаанд таби-хаб гэхээз захалаад, заха үзүүргүй үймэлдээн болодогдаа, редакторын тойроод. Хүнэй тархи эрьешихээр байгашаа. Тээд Галина Хандуевна өөрөө ехж түргэн шуран хүн, үни удаан бодомжолжо, ханажа ядажа байхагий, ураг тархиин бодол сахилгаан мэтэ ялалцаад лэ, газеттээс бүтээжэхидэг. Ехээлонь статья, мэдээсэл хуу уншажа

гараха, хэб хэбээрни, тематикаарни, ехэл аятайгаар нууринуудын олжо, газеттээс оруулхаа гэхэ мэтэ ажалаань аргагүй ехэл юм. Долоон хонгото нэгэдэхин гарадаг хорин дүрбэн хуудаатай «Буряад үнэн»-«Дүхэрэг», найман хуудаатай «Буряад үнэн»-«Уран үгэ» болон «Буряад үнэн»-«Алтан гадаанай», «Буряад үнэн» - «Тусхай дугаар» гэхэн газеттэд хүтэлбэрилгэшэж журналистдаа аллагданхай. Эдээ газеттэдээ урлан шэмгэлэхээ, зурагуудын олохо, гол удхынен тобойсо гаргахаа гэхэ мэтэ ажалаа толгойдоо үдэр үннигүй буйлуулж ябадаг хүн гээшэл. Газетынгээ хароусалгата секретарь Д.Д.Эрдүнниеватай зохёохи ёхор ажалаа эрхилэн ябууланаадаа.

«Буряад үнэн» газеттээ үни удаан урагшатай, ашаг үрэтий хүдэлнэнгээ түлөө Г.Х.Дашеева Ярослав Гашегай нэгээжээтэй лауреадай шандахүртээ юн. Энээндээны гадиа Россин Федерациин болон Буряад Республикин соёлын габьяата хүдэлмэрилгэшэгээн ўцээр нэрээ зэргэдэхүртэхий.

Иимэ ехэ ажалайнгаа хажуугаар шүүхэ шэмтэй шүлэгүүдээ урадхуулж ябайдагын гайхалтай. Шүлэг гээшмийн нуураар бэшгэдэхэ юумэн бэшэх яю даа. Үни удаан сээжэ соошини буурсаглажа, нэгэ хэд болонон хойно сэсэглэн налбараад ердэгэ зантай юм. Галина Хандуевна гурбан номий автор мүн. «Эхын энхэрэл», «Улзуур», «Дыхание Хангая» гэхэн номуудын харахада, уншахада, үни зөвлэхэн, татасаа ехэтэй, уран угынгээ, ухаан болойнгоо талаар урма зориг түхээхэн, ульгам-ёнтойтой поэзи гэжэ ойлгон сэгнэхэш. Россин Уран зохёолшодой болон Журналистнуудай холбоонуудай гэшүүн, зохёохи олон конкурснудай лауреат мүн.

Иимэ баян намтартай хүнээр хөөрэлдэжэ, зугаалдажаа нуухадаше, ошо дүлээр хайруулнаад баян хэшэг бээдээ аваанаад болохош. Би өөрөө шүлэг бэшэдэг хадаа гурбан ном соонь оронон шүлэгүүдээ шэнжэлэн үзэбээ. Эгээн түрүүн тэмдэглэхэ юумэн гэхэдэ, эхэнэр хүнэй бэшэнэн шүлэг үнжэгэн зөвлэхэн, уян нугархай, эхэнэр хүнэй өөрийн мэдэрэл, үрии хүхүүдэй уялга өөриихеэрээ гарадад лэ ердэгэ.

Галина БАЗАРЖАПОВА

ГИМН СТРЕЛЕ

Первой Олимпиаде нового тысячелетия посвящаю

О, стрела, летящая сквозь века,
Звениши, как тонкая, упругая струна
В руках мэргэна, надежна и крепка,
Остра, покорна и метка.

Времени и Пространству неподвластна,
Любви и Жизни гими слагаю,
Заповедям мудрецов ли внемлемши?
Заклинаниям богатырей ли вторишь?

Бушарский дух, дух предков воскрешая,
И мужество воинов-кочевников вбирая,

Летишия наа Степью полынной, Великой
И по Вселенной бесконечной, разномликой.

О, флагман мира, — меткая Стрела
Откровений новых и горизонтов дальних,
Полета духа и высшего ума
Постижь желаешь неустанны.

И память прошлого незабвenna,
Преграды руши, неистово летиши,
И неотленность Века Золотого
В оперенье древнем ты хранишь.

И грэзы Будущего — на подступах.
Имен монголов мир услышать жаждет,
И знамя синее, гравастое
Взвозьется вновь под Вечно синим небом.

Энэ дэлхий дээрэх
Эхин болоог мүнгэлбэб,
Эхин жартал амсабаб.
Булсагар хөөрхэн гарай
Балсан яагаа зөвлэн бэ?
Пүйтэгэрхэн хасарын
Үнэсэн удаан тааланалби,
- гэхэдэн, эхэнэр хүнэй мэдэрэлэй салгидахаа ойлгогдоно,

мэдэрэгдэнэ даа. Хөөрхэн үни зүрхэнэйн үялага урдаад лэ, урдамийн нюдэнэмийн харгадаан даа, найхан мэдэрэл түрүүнэ. Имэ шүлэгэй үгэнүүдээ хэнэр хүнэй сэдхэлээ халин гарахал ёхороо гарана.

Хүсэлни, хүсээ олын —
Хүлэхэбди Сагай долгие,

Зоригни, замаа онын —
Зорихоби Угын далайда.

Галина Хандуевна зохёохи ажайлангаа охин соо, хүсэн түгэс ябана гэжэ нануулая. Ямар гоё образ, сасуулга хэнэ гээшб, «Хүлэхэбди Сагай долгие», «Зорихоби Угын далайда» гэхэдээ, өөрингөө эрмэлзэл, эршэ хүсэтийе, сэдхэлдээ бусалжа байхан хүсэн тэнхээхэдээ хайхан үгэнүүдээр хэлэхээ, харуулжа шадана гээшб. Энэлдаа, ёнотой поэзиин үянга.

«Эжымни» гэхэн шүлэг сооюго эгшэ, ахаа зоной ажабайдал, хүндэхсүүдайнай жэлнүүд, хараа ажалаа харласараа холошонон гарнууд, хүнддээр харагда-башье, хүнэй зүрхэ сэдхэлэд доноогоохоор лэ зураглагдана.

нанаагаа зобожо хүлээрбэш, эжимни,
наншагаа сайж ахтшэрбэш, эжимни,
нананай хүсэлшии бүтээжэл байна,
наруулхан зүрхэншии сохицжол байна.

нанаагаа хамгаа хатуу байдал

Нарбын хиоруугай гайдал асли,

Нюрган дээрээ тээж гардсан зоболони
Нюурташ үлэнхэй, уршалаа болон.

Энэ хэдийн мурнүүдэе наанаа амархан уншаад гараша-хын аргагүй. Байжа, тогтолоо абаад, үни удаан шэртэжэ, наанаадаа ханажа, нюдээс аняад бодожо нуухадаш, басаганайнгаа ерээдүйн түлөө зүн соогоо зүгнэн, наанаата болон нууцан буряад хайхан эжин шарий элихэн лэ зүрхэн соом мүндэлхэдэл гэнэ. Поэдэй түрүүшүүгээ но-

мые «Эхын энхэрэл» гэжэ нэрлэхэнинь ехэ мэдэрэлэй үндэхэтэй. Ингэжэ эжигтээ образ мүнхэлээл даа, буряад үндэхэн поэзидэ.

Зулыгы бага наанайай
Зүргэнүүдшье зөвлэн,
Зүрхэнүүдшье нимгэн,
Зохёонон дуунууднишье
Зохиг хөөрхэн.

Дээрэ дурсагдагша шулэгтэ орходоо тад ондоо хүгжмэлтэй, бага наанай эди шэдээржэс гаража ерэн бэшгүй? Зөвлэн зүргэ, нимгэн зүрхэн, хөөрхэн дуунууд байнгүй яхажаа. Нүгэлхээгүй наартай наихан хаада. Хүнэй бүхын шаан зөвлэн, нимгэн байхай гэжэ наанаахаар. Хожомоо ехэ болоод, хүнэй наанай үтэл зобожо, нэгэл юмдтуу шэнги, урдан оржко ядан ябахаш. Дуран, жартал гэжэ байха. Гуниглалшье тохёолдодог ха юм.

Хэээшье бага хүтшэрхэз
наанагаа хүрэхэдээ,
Хэнэшье бага халуун
энхэрэл наанахал байхаб,
Хэнээрхэз ханагаа сэсэгшие
толгойго гүнхуулан,
Холодонон дураяа дурсан
нанагаа ёнотой гаа.

Шамаяа наанагаа
нэвшийтэй халта

шэбэнхэдээм,
хэнэхэнхасарыем эльбэн...

МИИН лэ хооюн сууряан болоод үлэшэн үгэнүүд бэшэ. Хүнэй зүрхэ сэдхэл тамалнаан, хүлэхэн, наруул сэбрээр дуранай охин поэт хүнэй шэхэндэ шэбэнэнэ хя юм. Ушээ нэгэ ёнотойл поэзии соо шунгая.

Нэгээгэ багма сэсэг болоог,
Нутын ажамидаар ойлжко узэхийб,

Нэхээ үүлэнэй ноондоо ороог
нүүлийн тэндээжээ

Нулимын тэндээжээ
гухаажа узэхийб.

Классическая гоё ухдатай шулэг. Нэгэ үлүү юумэн үгы, удаа түгэлдээр, уран хэлэнэй сасуулга. Нэхээ үүлэнэй ноондоо ороод гэхэдээ, ямар нонин образ гаргана гээшбээ. Адаглажа, хаража нуухада, нээрэшье, адмирхуу, поэт хүнэй шэхэндээ бээрэхэн. Ажадаттай амжалаа хүсэн, аялга дуунтай арад зондоо шэхэндэй шэмгэлж болж байхай гэжэ Галина Хандуевна даа.

Мүнгэн нарын хэлтэрхэй —
Мүнгэн хийхэ — шэхэндэм...

Одоо, үнэн үзэгдэл, шэнэ нарын хэлтэрхэй шэхэндээ нээрэшье зүүгээдяянаа бэшгүй, манай эхэнэрүүдээ? Имэлмаятай шүлэгүүдээ шүлэг гэхээр лэ.

Заслуженному тренеру России
Ш.А.ХАЗАГАЕВУ

Говорлив он и шутлив,
Среди друзей рудахой-парнем

Слыл. Зато идеей одержим
И предан ей - не простых удел.

Удел всегда. И ночью ярко
Горит созвездие Стрельца
Мишень стрельбы мэргэнам
освещая,

наставника советы одобряя.

О, добрый тренер!
Да открыты Вам путь
Во Вселенский Сурхарбан,
И Ваша имя вознесут
На самый высший пьедестал!

Зуун жэлнүүдэй түн руу
Шэртэх дурам яахаа
хүрэнэб?

Зуунгар һөн түб, һойно гү,

али тэртэ?

Өөрынгөө түүхээ мэдэхээ, монгол угсаатай, Чингис хаанай, элинсэг хулинсагайгаа түүхтэй нятаа холбоотой байхан тухай шүлэг эмдэршэгүй эхи нэгтэй, налахаа аргагүй аятай гоё хүгжмэн шэнги ханынажа, хүнэй зүрхэ сэдхэл хүгүүдэдэг гээшээ. Зүб харгы, зүбөөр зааан зүрхэнэй дуун хэндэмийншье дуудажа байг лэ. Галида энэ харгын зүргэ бий. «Дууданаб» гээн шүлэг соогоо уншагшадаа наидуулна.

Алан шадалаараа дууданаб,
Агууехаа хүслэлтий байханаа
найдуулна!

Зуун жэлнүүдэй тооочин
тоборог соогуур<br

15.05.2003

БУРЯАД ҮНЭН

№72 (120734)

Дүхэргүй

Уран

723

16

№20 (121)

БУРЯАДАЙ ЭЛИТЭ МЭДЭЭЖЭ ОЛОННИЙН БОЛОН ГҮРЭН ТУРЫН АЖАЛ ЯБУУЛАГША, ЭРДЭМТЭН,
УРАН ЗОХЁОЛШО БАЗАР БАРАДИНАЙ ТҮРЭНӨӨР 125 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

СЭНГЭ БААБАЙ

УРИД ҮГЭ

«Сэнгэ баабай» гэсэг хөөрөөн анхаа 1919 ондо буряадай аман хэвчин дээрээ бэшгэгээн байбашье, 1927 ондо монгол бэшгэгий хэлчин дээрээ хэвлэгэхэн байна. Бана энэчийн нэгэдэхийн бүлэгтийн шинийн буряад хэлэн дээрэ гарана байна. Уз: «Уран зохёолой түүхэрийн». Эхийн нүргүүлийн IV – дүгээр танагтаа үзэх дэбтэр. Агаадаа – Уз, 1932.

Мүнөө шинийн буряад хэлэн дээрэ пайруулгын захибары, ишмэрийн бага сага оруулж бэшгэгэбэ.

Энэ хөөрөөнэй хэрэг зоригтын гэхэд: тусхайтаа үе сагай зарим буряад аймагуудай баяг нөёдой болоод ламанарай шинжэй байдал типын үзүүлхэс дашарамда угтыгийн ядуу зарсаа барлагуудай ангийн мэдээрэл ороодуйн байдал түлэбийн бага үзүүлхэс, бана хүдөө буряад зонийн дундажаа дэлгэрэн түбээг ёноюй ламын шажан мургэлэй сурталай шинжэй түлэбийн үзүүлхэс гэхэн энэ бишыхан уран зохёолой хэрэг зориг мүн.

Автор. 1935 он.

БАЯН ХҮНЭЙ ҮХЭЛ

Хөөрөөн

1913 он. Хүхь шубуун дуугаа наяа хуряажаа байсан зуний эхинийн саг. Ниодэ алдамаа уужам, халуурмаа ногоон талын дундаа, зөвдэл байдалтаа, эшэгийн гэртэн буряад алайл байсан ургэн хотон. Энэ хотоний газаагуур олон хони малай хэбтэрий, хог хохир, шэбхээ шээнхэнэй үнэртэй. Энэхэнэй гадна алайл газаагуур нобшо нохойн ехэй. Эмдэрхэй тэргэшарга, модошулуу, үхэнхэн малайнин яна унай, хорхой хүйр суултуулан харшаа хүрээ, арияа шүрбээнэн эндэ тэндээлбэг хэбтэнэ.

Иммээ хотоний дундажаа баахан томог хорёо соо нэгэхээ табхар сагаан эшэгтийн гэр. Хажуудаан хоёр гурбан тэргэй, албаар, нэгээдээний мую модон гэр. Эшэгийн гэртэйнэй баруун урдаа нэгэхээ хийн морин нарбайса хицдэжэ байна. Энэ хотоний зуун хойтоо тээдүүлжэхэн хэдэн шара эштэй гэрчилдэг, угтыгийн айланууд байна.

Үглөнэй һөрөүн үнгэрэөд, бага үдин халуу шатажа, газаад тайрон үзлэдэг тутал буруу, хурьгаа эшэгэж жэжэ мал эдээлхээ болоод, юу хээнэй үүдэр бээдэржэ шэбээдэг үе болоно.

Тэрэх хөрёо сохи гэр соо жираад наянай, бага зэрэг буурал болож байсан тоогийт, тарганиш мариатай, хулганы нүүл болож ябайсан гэзэгтэй эрбэн шэрбэн нахалтай, бэлсэгээр улаан нюдэйтэй, бэлхэгээр шара улаан шарийтай, алхандыа бэеэр ехэй наин хүн аад, албаджай эшэй ариадаа эхшэг орохон дээрхээ үуларуу бэетэй, үгэрхүү шарийтай болонон хүн, хүнжэлнэе наяа болоод, газаагаа өрээд, нюоруу гарцаа угаагаад, хуушан хүхээ торгон дэгэлээ нюосэгэн бэедээ нээмэржэ, гэдэхээ эльбээж хоймортоо нууна. Энэ болబол Сэнгэ баабай гэжэ, нюогт зондоо ехэй байн эрэгтэй, урданай гульваа ябайсан, ноён хүн байгаа. Намганийн гэжэ, Дулма аблай гүүлдэг, дүшэ гаралтай, монсогор хараа улаан залуу шарийтай, хирэх халдаан хүхээ торгон дэгэлтэй, галингээ зүүн тээ нууна. Убгэнэнгээ бодожо, хоймортоо нуулаад байхад, баахан шэрэм горшоог тулгаа дээрэ табижа, шанаан сайнаа хээд, тогоотой нүнхэе парбагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон аршамал наихан шара улаан үндэхэн аяга тодожо, намгандыа сай хүүлэжэ, углёнгийнгээ сайдыа оржо эхилбэ. Сэнгэ түрүүшүүн хоёр аяга түргээ түргээр гудамхин уугаад, гурбадахияа хүүлэжэ табсан дээрээ табяад байна. Тийгээд, гэдэхээ эльбээн, маажанаа, илангаяа хирэ зуухан зурсаа хараа хюмнаараа үбсүү хүзүүгээ ехэй маажанаа: олон нарабагар ехэй зөөхийтэйгээр удаад, үбгэндээ халаана. Сайн халаада Сэнгэ өөрүүнгээ табсан дээрэе уруун харуулж табианаа, өөрхөннөө бэшэх хүнэй уудагт, хуушаншаг болонон арш

15.05.2003

БУРЯАД ҮНЭН

№72 (20734)

Дүхэргүй

Тосно

18

№20 (321)

ЭХИН АЛХАМУУДНАА

Түрэл Буряад Республикаа алдартай 80 жэлэй ойн баярые иэрэтэй солотойгоор угтахын талаахаа захатанайгаа, эхээсэгынгээ баатарлиг замье аулаанаар дурсан, туйлаан амжалтанууд, мун мүнөөнэйн ажал хэрэгүүд тухай хөөрөхэ найн ён шашал мандаа бий гээшээ ааб даа. Республикаын иютагуудтаа үдэр бүриин орлодосото ажалаар туйлагданаан хэрэгүүдээр түүхымнай хуудаанаан аргагүй баян юм. Ушар иимэээ республикаа 80 жэлэй ойе угтуулан, Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжээтийн колхозий 75 жэлэ зориуулжаа, тэрэнэй түүхэ, ажалша бүхэриг хүнүүд тухай хөөрөхэ гэжэ шийдэбэб.

Буряад-Монголий АССР-эй байгуулагдаанаар 5 жэлэй үнгэрээд байхад, булгата хүбшээр баян Баргажанай аймагай Бархан Баабайн хормойдо түбхинэйн Саран-Хуур иютагтаа Бадма Мангулович Мангулов Бадма Абидуевич Анхаас хоёрой үүсчэлээр коммуна эмхицдэгээ бэлэй. Уданшигүй Хонхинодо «Зориг», Галтайда «Мүшэн», Элхэндэ «Гэгээрэл», Бүгсэхэндэ «Бата байдал» гэхэн коммунанууд байгуулагдаанаан түүхтэй. Эдэ коммунануудай эмхицдэлгүйн эхин шатада Ш.М.Мандаров, Б.П.Цыренов, Г.Б.Базаров, Т.Б.Бадмаев, Ц.Б.Цыбенов, Ш.А.Аршанов, Э.Б.Гармаев, П.Э.Эрдниев, Н.Б.Санданов, Ш.Б.Шаланов, З.А.Иванов, М.М.Макаров болон бусадшье эдэбхитэд байхаа, хамтын ажалай хаба ехэтэй байные бодотоор гэрэлэнтэй түүхтэй.

Бадма Мангуловын коммунада полит-хургуули, нахатай хүнүүдэй үзэг бэшэгтэ хургаха тусхай нургуули иэхэн юм. Коммунын түрүүлэгэш ўлдэбэриин асуудалнуудые шийдхэхийн хажуугаар иютагайгаа үгытэйшүүлэй дунда хамтын ажалай алишье талаараа хаба ехэтэй байные гэршэлнэн хөөрэлдөөнүүдые, хамтын уншалгануудые эмхицдэг, залуушуулай эдэбхи үүсчэл, бэлиг шадабарии хэрэглэн, үдэрэй шухала асуудалаар наада зугаа эмхицдэг байхан түүхтэй.

Буряадай АССР-эй габьяата врач, СССР-эй болон МНР-эй Элүүрье хамгаалгын отличник, дайшалхы 20 орден, медальнуудай кавалер Самадай Пирнаевич Пильданов коммунын урдахи байдал тухай иигэжэхөөн ён:

АЖАЛША ХҮНҮҮДЭЙН ГАБЬЯА

Жолоошон Д.Х.Хоргатханов, тракторист Б.С.Ринчин гэгшэд Бархан соогоо эгэл түрүүлэн булад хүлэг жолоодонон гээд иютагайгаа түүхэдэ оронхой. Хамтын ажалай түрүүлэл Б.М.Будаев, Б.П.Цыренов, Ш.А.Аршанов гэгшэд ороной нийслэл Москва ошожо, ВСХВ-дэ хабаадахаа эрхэдэ хүртэхэн габьяатай. 1936 ондо ажахын бэрхэ һаалишан Х.Д.Чойнжурова Буряад-Монголий

АССР-эй ажалай түрүүшүүлэй делегацитай СССР ороной парти болон правительстын ёнолол хүндэлэлдэ хабаадажа, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденоор шагнагдаад, бэлэг автомашинатай иютагаа бусаа бэлэй.

Дайнаай эхилхын урдаа Барханай сомоной ажалшад яналаа байнаа байдалай эхи табяад, бата замай эхиндэ гарад байхан юм. 1941 оний июниин 22-то фашис Германи СССР орондомнай дайгаар оробо гэхэн сошордомо

Б.Б.Яковлевай, Сталинград, Курск шадархи шанга тулалдаануудтаа эрэлхэг зоригтойгоор хабаадаан О.Г.Эрхитуевай, дайшалхы олон орден, медальнуудай кавалер нүүд Б.П.Гармаевай, Э.Б.Гармаевай, Ш.Н.Надмитовай, Р.Е.Ешоновой, Б.Т.Шагдарон болон бусад нүхэдэй дайшалхы габьяань хэзээдэшье маргагахагүй.

Дайнаай жэлнүүдээ Барханай коммунистнууд, колхознигууд, багшанар хүндэ байдалдаа оробошье, ажалаа улам

шагнагдаан габьяатай. Тус бригадын дүршэл ехэтэй механизатор М.Б.Гармаев мүн лэ иимэ ордендо, түрүү механизаторнууд Д.М.Маланов, Д.Н.Гармаев гэгшэд Ажалай Алдэр Солын орденуудтаа хүртэхэн юм. Залуу механизаторнууд Виталий Малаив, Виктор Мандаров, Доржи Будаев, Эдуард Галсанов, Арсалан Елбаев, Сергей Галсанов, Содном Бадмаев, Баатар Гармаев, Батажаб Маланов, Сергей Раднаев

мэдээсэлэй һүүлээр бүхын бүхэтийшүүл Эхэ ороноо хамгаалхаяа фронт мордоож эхилээ ён. Иргэжэ амгалан ажалтай таалдахаа баатай болонон юм. Ганса Барханай сомондоо 400 гаран залуу шириг хүбүүд дайнаа мордонон түүхтэй. Аха, дүү Гарма, Шагжи, Нима, Пүрбэ, удаань Дашинима Аханаевууд, Бобоой, Дагба, Галсан, Дамба, Эрдэни Данжировууд, Эрдэни, Ринчин, Мүнхэ, Шагдар Гармаевууд, мун олон бүлэнүүдэй хүбүүд дайнаа мордонон бэлэй. Тэдэ баатар сэргэшэдэй олонийн алдалан наанан бэлэй. Мүнөө Бархан, Элхэн тосхонуудтаа Эсэгэ оронийнгээ эрхээ сүлөөгэй түлөө ами наанаяа угэхэн баатар хүбүүд Данжировуудай, Аханаевуудай, Гармаевуудай дурсахаалда зориулагдаана спортын олон зүйлийн эрхэдээр заншалта мурсыннүүд үнгэрэгдэгээ болонхой. 1929 ондо КВЖД-гэй байдаануудтаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнаа хабаадаан

эршэмтэйгээр ябуулжа, бүхын хүсэл оролдолгоёо Агуу Илалтада зориулаан бүгэдэ арадай хүдэлэхэндэ нэгэ хүн шэнгээр орожо, ехэхэн хубитаяа оруулсан габьяатай. Ажахын гэшүүд Е.Аршанова, Д.Шаланова, Н.Шагжиева, Д.Малатхаева, Э.Надмитова болон бусад олон хүнүүд Оборонын жасада эдээ хоолноо эхилээд дулаан хубсана хунар оёжээльгээн түүхтэй. Багша Цыпима Очировна Будаева тус жасада зүүжэ ябанан алтан бэхэлигээ үгэхэн юм. Дайнаай шэрүүн жэлнүүдээ Барханай колхоз, гэшүүдийн фронт руу 3336 толгой үхэр мал, адуй эльгээн түүхтэй.

ЭЛХЭН, ХОНХИНЫН СУУТА ХҮНҮҮД

Ажахынгаа хүгжэлтэдэ бодото хубитаяа оруулсан ажалай түрүүшүүлэй тоодо Элхэн, Хонхино тосхонуудай хүдэлмэришэ бүхэриг малшад, механизаторнууд нилээд олон юм. Тиймэхээ Ленинэй нэрэмжээтийн колхозий бригадаанаудтаа тусхайтаар тогтолзо, Элхэн, Хонхиной ажалай түрүүшүүл тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэй. Бүри эртэ урдаанаан Хонхино, Элхэн тосхонуудтаа ажалша бүхэриг хүнүүд олон гээд сутай байнаан. Элхэнэй тракторна бригадын бригадир А.Е.Галсанов ороо тарянай тогтууритай ургаса абаанайгаа түлөө «Буряадай АССР-эй габьяата механизатор» гэхэн хүндээтийн нэрээ зэрэгдэ хүртэхэн, Ажалай Улаан Тугай орденоор

гэгшэд эсэгэнэрэйнгээ туйлаан амжалтануудые улам арьбадхан ябахые хүсэнэ. Элхэн тосхоной омогорхол Ленинэй орденто Эрэнжид Цыреновна Надмитова болоно. Эрэнжид Цыреновна 25 жэл соо ажа-хынгаа эрье хони харуулхаа үедөө ехэ нооно, мяха тушаанаан габьяатай.

СССР гүрэнэй хүсэн түгэс байхаа үедэ Элхэндэ олон үхибүүтэй бүлэ олон гээд республика соогоо сутай байхан юм. Жэшээнь, нэгэ бүлэн 3 хүбүүдэй наанайханниууд «Эхэ-Героиня» гэхэн хүндээтийн эзргэдэ хүртэхэн түүхтэй. Д.А.Маланова 13, Г.Н.Маланова 12, Б.Б.Маланова 10 үхибүү хүмүүжүүлжэ, ажабайдалын үргэн замда гаргаанаан түүхтэй. Мүнөө эдэ олон хүбүүд, басагадай дийлэнхинь гэр бүлэ болонхойнууд, харин нэгэ зариманийн аша, зээнэрэй амтаа үзэжэ, үнэр аба, эжынгээ алтан нургаалые сахии, тооптодоо, мун республикаа олон иютагуудтаа, Улаан-Үдэ хотодо үри бээс үхдэн, жаргалтай ажаанууда.

Тосхоной омогорхол Элхэнэй дунда нургуули болоно. Мүнөө үедэ энэ нургуулида 140 нурагшад нурана. Эндэ 25 багша орлодосотой бэрхээр хүдэлмэрилнэ. Энэ нургуули дүүргээн олон нурагшадын Санкт-Петербургын, Москвагай, Красноярскын, Эрхүүгэй, Шэтийн, мун Улаан-Үдэйн дээдэ нургуулинуудтаа нуралсаллаа амжалтатайгаар үргэлжлүүлнэ.

Эндэ онсолон хэлэхэ юмэн гэхэдэ, элхэнэйхид түрэл буряд хэлэндээ аргагүй дуратай талаа хүгшэн, залуугүй «Буряад үнэнэ» захижа уншадаг

80 жэлэй ойдо

БАЯН КОЛХОЗ ТУБХИНЕӨ

заншалтай юм. Аха нүхэ-
дэйнгөө найхан энэ заншалыс
залуу үетэндэ дамжуулха
талаар буряад хэлэ ба
литературын багша Б.Р.
Гармаева эмхицдхэлэй горитой
хүдэлмэри түрэлхид болон
нурагшадайнгаа дунда ябуулдаг
заншалтай

толгойлолго байhan Бимба Гатапович Күшесев ороно. Аха нүхэрнай республикиш хүдөө нютагуудай худалдаа наймаанай эмхинүүдий ажал хэрэгүүдье тогтууритай болгохоо гадна, сагай эрилтэд хүрэмэ худалдаа наймаанай комплексиудые олоор барийулhан юм. Бимба Гатапович үндэр наhатайшье haа, нийтийн ажалда эдэбхитэйгээр хабаадахаа гадна, түрэхэн нютагайнгаа түлөө hанаагаа зободог, туhatай зүвшэл заабаринуудые үгэжэ байдаг заишлтай.

Хонхииндо түрээнэ мэдээжээ врач, нийтийн ажал ябуулагша Дарима Доржиевна Сундароние мэдэхэгүй хүн республика соомнай хоморшог лэ байха. Дарима Доржиевна Сундарон Арадай Хуралай депутат ябаха үедөө республикингага элүүрье хамгаалгада горитой юумэ бүтээн габьяатай. Тэрэнэй үүсхэл оролдолгоор Хурамхаан тосхондо хоёр дабхар типовой больница баригдажа, 2002 ондо ашаглалгада оронои юм. Дарима Доржиевнагай гэрэлтэ дурасхаал нийтгэгчийн хүнүүдэй зурхаа салхадаа холодоо байха.

БАТА АЛХАМУУДЫАА

Очиров, Р.Е. Ешонов, Ц.М.
Эрдыниев, Д.Э. Эрдыниев гэгшэд түрэл нютагаа бусажа,
бригада, фермэнүүдэй даажа
абаан, нэгэ хэдэй сагай үнгэрхэн хойно тэдэнэй олонийн түрэл ажахыгаа аша үрээгүйгээр толгойлно түххэтэй.
1957 ондо Барханай колхоз 7549 центнер h_1 , 2400 центнер мяха,
435 центнер иоохо, 6430 центнер ороохо таряа гүрэндэ тушаажа,
3 миллион 178 мянган түхэригэй олзо абаа гэхэ g_1 , али ажалшадтаа иэгэ ажалта үдэртэ 7 түхэриг мунгэ, ушөө тиихэдэ мяха, ороохо гэхэ мэтэ иэмэлтэ түлбэри түлээн юм.

Парти, правительствуын үдэр бүрийн туналамжаар, мүн колхознигуудай оролдосо үүсчэлээр Барханай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үбнэ, таря난ай үндэр ургаса хуряажа, аймаг, республика соогоо мэдээж болохон ажахынуудай тоодо батаар орохон байдаг. 1970 гаран онуудта энэ ажахын Элхэнэй болон Сагаан-Нуурай тракторна таряан ажалай бригадаар 100.000 центнер хүрэтэр таряа хурядаг юм һэн. Ганса Элхэнэй тракторна таряан ажалай бригада 4700 гектар тарялантай байгаа. Энэ бригадынхид 1500-1700 гектар сэбэр паар хэрэглэжэ, 30000 центнер хүрэтэр таряа хуряажа абадаг һэн. Ажахын суута бригадир А.Е. Галсанов сезон соо 6500-7000 центнер таряа сохижо, ажахы, аймаг соогоо түрүү зэргэдэ гарадаг байгаа. Мүн энэ нүхэрний хорёод жэлнүүд соо бригадаяа аша үрэйтгэеудаа ударидаан гээд аллагашаан байлаг.

Хамтын хэрэгтэ хам оролсожо ябадаг, нютаг соогоо урлан нарижуулагша гээд алдаршаан механик мэргжэлтэй, мүн ажахын түрүүлэгшын орлог-шоор үни удаан саг соо хүдэлмэрилнэн Б.Г.Бадмаевий оролдосые тэмдэглэхээр юм. Энэ нүхэрэй аша оролдосоор хэрэглэмжэхээ гарахан шахуу сабшалан, тарялангуудые шэнээр ашаглаха хүдэлмэри урги дэлсэстэйгээр ябуулагдаа

хэй. Сабшалан, тарялалыгудай талмайнуудыс үргэлжлэхээний гадна тэдэнэйнгээ аша үрснэй дээшэлүүлжинэй ашаар колхоз үбхээ, таряланай тогтууритай нийн ургаса хурядаг болохон. Урдандаа ажахы нийн жэлнүүдтээ 25 мянган центнер тэжээл агадаг байсан баа, тэрэнээ 60 мянган центнертээ хүргэхэн алдартай.

Хүргээн алдартай.
Ленинэй нэрэмжэтэй колхоз
үйлэдбэрийн асуудалнуудые
амжалттайгаар шиидхээз-
иэйнгээ түлөө СССР-эй Хүдөө
ажахын министерствын дам-
жуулгын Улаан тутгуудта оло
дахин хүртээн, Буряад
Республикин засаг түрүн
Хүндэлслэй олон грамота-
ппуудаар шагнаагдахаан габьяатай.

75 жэл соо Ленинэй нээрэмжэтийн колхозын 14 түрүүлэгшээ толгойлон юм. Барханайхид түрүүшүнгээ түрүүлэгшээ Б.М.Мангутовай габьяас мүнхэлэн, хүшөө бодхооюн юм. Колхозийн үйлдвэрийн хүргжвэлгээ, мүүснэг ажалша зонойнгоо нуудал байдалын баян дэлгэр болголгодо эмхидхэхын бэлигээ зориулахаан А.Ц.Санжисвай, Ж.Ж.Жалсараевай, В.А.Будаевай, В.Д.Цыреновэй цэрэнүүд ажакхын түүхэдээ алтан үзүүгүүдээр бэшэгдэхэн, мүүснэг нюютагай хэдэн үе хүнүүд ахадаа нүхэдэйнгээ аша габьяас мүнөөшье болотор ехэдүлааханаар дурсажа ябадаг гуримттай. Үшөө тиихэдээ олон жэлдээ парторгоор хүдэлмэрийн Х.А.Бадмаевай аша габьяас нюютагайн зон мартадаггүй. Энэ нүхэрний 1945 оной сентябрин 2-ой үдэр Харбин хотодо япон хэлэн дээрээ Илалтын акт уншахадань оршуулсан оронийнмай суута тагнуулшадай нэгэн гээд онсолхо шухала.

ОЧИРОВ болоно. 1934 ондоо түрээн Батомунко Ринчинович хара багахаа ажабайдалай хүшэр дабаануудын амжилтатайгаар гаталхадаа, хүн зондоо туяатай болохын тулалогтуулдаа наинаар нурахаа гадна, нийтийн ажалдаа эдэбхитэйгээр хабаадажа, хүтэлбэрилхын аргануудай эхин шатые мэдэжээ абаан габьяатай. Батомунко Очиров Новосибирскын дээдээ нуруулийн амжилтатайгаар дүүргэхэн нэйнгээ нүүлээр ажалайнгаа арюун намтарые Сэлэнгийн аймагта эхилжэн түүхэтэй. Эдэбхитэй залуу хүтэлбэрилэгшээ Ринчинов Улаан-Үдэ хотодо нээгдэхэн электротехникумийн директор рээр уригдаа наин. Шэнээр байгуулганын нуралсалай энэ эмхийн хүлээндээрээ гаргажа, республикингаа хэлхээ холбооной эмхинүүдийн мэргэжэлтээ кадрнуудаар гүйсэд хангахаа талаар хүтэлбэрилхын шададарсаа боловсруулсан харчудан

Дэлгүүрэй харилсаануудай хүшэрхэн үедэшье тус колхозий гэшүүд бутаржа налангуй, хамтадаа хүдэлмэрилжэ, бэрхшээлнүүдээ дабажа ябанад. Үнгэрэн жэлдэ ажахы ган гасуурhaа хохидобошье, байгша ондо орооho таряанай баян ургаса хуряажа абахаар хараална. Ленинэй нэрэмжээг хамгийн чиглэвэрийн ажчинаа барияа бодотоор харулнан гabyяатай. Хараалнаа хам бээлүүлдэг холын хараатай хүтэлбэрлигэшэ Батомунко Ринчинович Улаан-Үдэн городской Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшоор уригдажа, хотынгоо хүгжэлтэдэ горитойхон хубитаяа оруулнан хүнүүдэй нэгэн юм.

• 100 •

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: түрүүшний түрүүлэгшэ Б. Мангутовай хүшөө; домог суута Бархан уула; ажакын түрүүшүн орденто хаалишан Х.Д. Чойнжурова; түрүүшүн жолоошон Д.А. Хоргатханов; Бархан тосхоной дайнай (загварчилж)

Д.ХУБИТУЕВ
хэблэлдэ бэлдээбэ.

ТҮНГИАЛХЫЕ ХҮСЭДЭГ ҺЭН

Хонхино тосхоной үшээ нэгэ мэдээж хүнүүдэй нэгэн Батомунко Ринчинович ОЧИРОВ болоно. 1934 ондо

Энэ нүхэрний республикин «Электросвязь» бүлгэмье үни удаан саг соо аша үзэхэтэйгээр хүтэлбэрилөөд, наха баратараа нээмэл түхэлэй «АК «Мобилтелеком» бүлгэмэй генеральна директор ээж худэлмэрилөө. Буряад Республика дахь сотово хэлхээс холбоо эмхидхэхээ хэрэгтэй горитой хубитаяа оруулсан хүнүүдэй нэгэн газар төлөөрч.

гээд тодоронхой.
Батомунко Ринчинович хэдын өхэ сүлөөгүй ажалтай байгаашье haа, тоонто нютагтаяа холбоо барисаагаа алдадаггүй, хододоо түнхлийн эрмэлзэдэг нийхан заншалтай хүн байжан юм.

15.05.2003

Бүряад үнэн

№72 (20734)

Дүхэргүй

№20 (321)

«Бүряад үнэн» сониной заншалта 57-дохи эстафетэ**ХУРДАН ТАМИРШАДАЙ
НАЙНДЭР**

Майи хоёрой үдэр үнгэр-гэгдэхэн заншалта хүнгэн атлетикийн эстафетэ нэриюхэн бэлшэгээр эхилээ. Төдөл энэнь мұрысөөндэ haалта болоогүй, наахинай үлеэхэн тээшэ гүйнэни тамиршадта тунашье болонои байхаа. Эстафетэ нээхэн нарад дээрэ Залуушуулай хэрэгүүдэй, аянцалын, физическе культурын болон спортын талаар хорооной түрүүлэгшэ С.В. Мантуров үгэхээдээ, тон найн уларил дайрадаба гээд тэмдэглэхэн. Гадна үүлэй үедэх хүнгэн атлетикээр ехэж амжалта түйлаан Эльвира Любарская даа

Түмэр харгын коллежийн хүбүүд тусхай дунда нургуулнуудай дунда шалгараа. Индустримальна болон багшанарай коллежийнхид илагшадай тоодо ороо. Мэргэжэлтээ училищний эгэх хурдан хүбүүд 12-дохи лицейдэ байдаг гэжээ нэн. Саашаа 2-дохи ПТУ, 24-дэхи лицей нубаряа.

Ажалай коллективүүдэй хоорондо УИН-ай команда түрүүлээ, хоёрдохи - «Бурят-энерго», гурбадахи - Авиазавод.

Мұрысөөндэ илагшадта тусхай грамота, амтai эдээнэй бэлэг баруулагдаа. Түрүүшүн зайд түрүүлэн тамиршад - Люба Глазунова, Александр Григорьев, Эльвира Любарская, Александр Макаров гэгшэд

спортын мастерай үнэмшэлгэ баруулаа. Норигшодонь Борис Миромановта спортын хүргэжэлтээ горитой хубитаяа оруулжанайын түлөө Хүнгэн атлетикийн уласкоорондын федерациин зүгтээ грамота үгэхэн байна. «Бүряад үнэн» хэвлэлээ байшангай генеральна директор, ахамад редактор А.Л.Ангархаев энэ эстафетээ урилдаан тамиршад жэл бүхэндэ амжалта түйлажа, спортын мастерай нэрэдэх хүртэж ябахын хүсэбээ.

Тийнгэж түрүү нуурийн түлөө тамиршад бэлэн болож, эстафетэ эхилээ. Энэ удаа 130 команда, 1300 хабаадагшад суглараа гээд тэмдэглэхээ хэрэгтэй. Жэлэхээ жээдэ дунда нургуулнуудай командаатоноюн байдаг, мүнөөшье 34 команда байгаа. Тийхэдэ хүдөөгэй нургуулнуудай хабаадаанын нийшаалтай. 65-дахи нургуулин хүбүүд болон басагад эгэх хурдан байжа, түрүү нуурийн эзэлхэн байна. Энэньшье зүб, юубгэхэдэ, хурдан үхижүүдэй норигшонь,

республика соогоо мэдээжэ Надежда Васильевна Никифорова болоно. Надежда Васильевна «Бүряад үнэн» газетийн түрүүшүн эстафетээ, 57 жээийн саада тээ хабаадаан байна гээш.

Хоёрдохи бүлэгтэ тусхай дунда нургуулнуудай, училишинуудай, техникиумүүдэй, дээдэ нургуулнуудай командаанууд

тусхай бэлэгээр шагнагдаа. Илагшадай тоодо орохон командаанууд зургаан нарын туршада «Спорт Тамир» газетэ минийтээр абаха наихан бэлэгтэ хүртөө юм.

Ц.НАДЦАЛОВА.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
фото.**«МЯНГААД ҮХИБҮҮДТЭ
ЖЭШЭЕ БОЛОНОТ»**

- гээд Бүряад Республикины Президент Леонид Потапов республикингаа түрүү спортсменүүдээр уулзахадаа хэлэбээ. Энэ үдэр Леонид Потаповтай уулзахаяа нур харбагша, дэлхийн чемпионадта хүрэл медальда хүртэгшэ Намжилма Дагбаева, шатараар уласкоорондын гроссмейстэр Антон Шомоев, гиир үргэгшэ, дэлхийн чемпион Сергей Леонов ба тайска боксер, дэлхийн чемпион Ксения Бальжинимаева ерхэн байнаад. Эдэ бултаа 2003 ондо тон ехэ амжалтануудые туйлаа гээд хэлэхээ хэрэгтэй.

Президентын хэлэхээр, манай спортсменүүдий амжалта ганса Бүряадтаа бэшэ, мүн бүхын Rossi дотор удхатай. Юуб гэхэдээ, эдээнхээ мянгаад хүүгэд жэшээ абана, адли болохоо оролдоно бишүү.

Правительствын ба Президентын зүгтээ баярай бэшэгүүдыее Леонид Потапов баруулжнаа байна. Ушёөшье схэ амжалта туйлаахаар бэлэн байнаа спортынүүд мэдүүлбээ.

Борис БАЛДАНОВ.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

**ДЭЭДЭ МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ
ТООДО ОРОХО
ХҮСЭЛТЭЙ**

Хирэхирэ болоод лэ, Бүряад оронийн тамиршад илалта туйланы гэжэ дуулдажал байдаг. Тэрэ тоодо Александр Бахтин Японийн мэргэжэлтээ ринг дээрэ амжалтатай ябана гэжэ мэдээсэдэгбди.

Наяхана Японийн чемпион болоо нэн гээд һанууляя. Харин мунёө боксер Саша амаралтада гэртээ ерэнхэй. Тийнгээ «Бурятия» гостиницын танхим соо пресс-конференци үнгэргэнэй байха юм. Энэдэ Улаан-Үдэ хотын олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэнлийдэй түлөөлэгшэд олоор сүгларжа, һонирхон асуудалдаа харюунуудые абаха аргатай байгаа. Тийн Александр үзэсхэлэнтэ Япон гүрэнэй ажабайдал тухай, норилгынгоо, мұрысөөнүүдэй хайшан гээд үнгэрдэг тухай хөөрөө нэн. Тон ехэ илалтаяа, үндэр нэрэ зэргээз хамгаалханаа сүгларагшадта дурдадхас.

Гадна пресс-конференцид Сашын түрүүшүн тренер

Ц.НАДЦАЛОВА.
Радна-Нима
БАЗАРОВАЙ
фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В.Номхов, А.Бахтин, И.Бахтина.

ЭЖЫНГЭЕ ЗАН АБААД...

тэрэмни Бандийн Монголой гэхэгүү, али саарланайын ёбоор, Цыбиковын басаган байран байгаа.

5-дахи «А» классста нурадаг тэрээхэн басагамни үнөөхи Дулмын дүүгээ байшоо. Цырендымит (тэрэ үедэ үшвээ Светлана болоодуй ябаа) Дашиева хурса, номдоо оролдсогтой, класс соогоо эдэбхитэй басаган нэн. Классийн хүтэлбэрилгэшээ миний танил, нургуулида намнаа нэгээ классдээгүүр нурадаг байран Андриянова Марта Фёдоровна байшоо. Мартын наанай нүхэр - Дониров Гарма Аюшевич болбол баал миний үетэн, Иисэнгын нургуулида физикээ заадаг, ажайлай хэшээлхэдэг нэн.

Тэрэ үеен 8 жэлэй нургуулиин завуч гээшээ долоон хоногтоо 12 часахаа үлүү хэшээлхээ эрхэгүй байран юм. Тиймээс би 5-дахи «А» классста орд хэлэнэй, литературын, класс бүхэндэ дуу хүгжээ 1-1 час-хамтга 12 часчай, сүлдээ сагаар хомор ябахад дадаа.

Үшвээ хажуугаарын хэшээлээ гадуур ном уншадаг бэлэйди. Заатагүй программын бэшэ, юрэл нонин хайн номуудай одлоо наадаа. Юуб гэхэдээ, үөрөө хэшээл хэхин хажуугаар, багшанарай уропуудаа ороноо, хүмүүжүүлгүүн хүдэлмэри эмхиджэхэш.

Сагай гүйцэв түргэн, хүүгэдэй ургаханьшье түргэн даа. 5-дахи класста тэрхэгэрхэндээ заахан үхижүүд байран аад, өөдөө татуулжин мэтээр ургахаа чайнаа. 7-8-дахи классуудаа тэдэмин хуваа ургашоо нэн. Илангаяа хүбүүд.

Светлана тэрэл ургааар, саашадаа үндэр болоогүй. Иисэнгээдээ 8 класс дүүргээд, олонийн Гүндийн дунда нургуулида нуралсаллаа түргэлжлэлүүн юм.

Энэ классхаяа Содномова Цыбен-Дари, Сультиковы Цырен, Дондоковын үндэсбэлэй. Ушарын гэхэдээ, эсэгтынай сэргэгтэ ябахада, эжээ колхозийнгоо загаанаадай бригадада ажаллахаяа эльгээдээнюү. Улаан-Яруунаадаа наагасаа абындаа байраад, энэ хотоной үхижүүдээр Нарнатын нургуулируу гүйлэхэдэй. Улаан-Яруунын үхижүүдэй дундаа пүмпэгээр улаан хасартай дулма гэжээ басаган ябалсагша нэн. Ехэшүүлэй хэлэдэгэй ёбоор,

Номой хуудаануудай нар-чаганаадаан мэтээр, жэлнүүдээрээ һэхэгдэхэдээл гээд, наамарай бүрхэг тэнгэрийн, сэнхирхэн Иисэнгын ууртай долгилоон, наяа сабшагданаан зомгоононой үнэррөөр анхилжин шээн нургуули, олон ондоо багшанартай ашигланаа шүүе дадаадуй 5-дахи «А» классийн нурагшад тон элихэнээр нийдэндээм харгдаадхёо нэн. Энэ классийн 20 шахуу нурагшадай дундаа угаа танилшэгтэй басаган нууха.

...1944-1945 онуудай нуралсалай жэлэд Эгэтийн-Адагхаа Нарнатын дундаа нургуулида нурхажаа ошио бэлэйд. Ушарын гэхэдээ, эсэгтынай сэргэгтэ ябахада, эжээ колхозийнгоо загаанаадай бригадада ажаллахаяа эльгээдээнюү. Улаан-Яруунаадаа наагасаа абындаа байраад, энэ хотоной үхижүүдээр Нарнатын нургуулируу гүйлэхэдэй. Улаан-Яруунын үхижүүдэй дундаа пүмпэгээр улаан хасартай дулма гэжээ басаган ябалсагша нэн. Ехэшүүлэй хэлэдэгэй ёбоор,

Зүйнгээ мэндэ байран үе сагын ходо наанадагби. Багшын институтдаа нурадаг байгааб.

Зүйнгээ амаралтадаа гэртээ амархаяа ошиод, А.С.Пушкинай, М.Ю.Лермонтовай, В.Шекспирэй болон бусад олон поэдүүдэй шүлэгтүүдэй тэрэ зүн ехэ олоор сээжэлдэй бэлэй.

Гэнтээ эжимийн хөөрөө агсаа нэн: «Ши багахан байхадаа, нүхэд үхижүүдээ сутлуулаад, багшань бүлэгдээ, урдань шүлэг уншанадаа мэтээр юушьеудаа үдээндээ. Тэдэшний ехэ аянхаралтайгаар шагнахаа...

Ямар жэгээгээш! Институтдаа дүүргэхээрни аяар 30 жэл үнгэрхэндээ даа.

Ород хэлэ, литературын, бүрэгд хэлэ, литературын багша болоож, эдээ үнгэрхэн жэлнүүдэй хугасаа соо өөрингөө мэргэжэлээр муиеөшье болотор худалжээ байцаа. Заахан байхадаа шэлэжээ абанаан мэргэжэлдэй угаа дуратайб, тиймээ хадаа золтойб гэжээ өөрингөө тоолодог хүмбүү.

Институтдаа түрүүн үшвээ педучилишидаа педкласста

тон элеэр наанадаг. Суута Ц.Н.Номтоевой ёндо заншалтай колективийгэшүүн болохогээшээ тон харюусалгатай байхай гэжээ залуу багша мэдэнхэй нэн бэзээ.

Бүльшигээ шалтаганаар 1975 ондо тэндээхээ ябаха баатай болоо. Энэ онойнгоо майн 19-ноос Иисэнгынгээ нургуулиин ордхэлэнэй, литературын багша болоод, 1984 он болотор ажаллаан юм.

Тэрэ жэлдээ С.Ц.Дашиева Улаан-Үдэ руу ерэжэ 1-дэхи интернат-нургуулиин хүмүүжүүлэгэш болоо нэн. Ерээд он болотор тэндээ ажаллаа. Ерэн оной августын 10-хаа Улаан-Үдэйн 7-дохи ПТУ-гай үйлэдэрийн мастерай тушаалдаа ороод, удааншье болонгүй, хүмүүжүүлэгэшээр томилогдонон байнал дадаа. Тусхай захиралтаар 7-дохи ПТУ-хаа 16-дахи ПТУ руу эльгээгдэхэнниийн нонин. Мүнөөшье хүрээтэр тэндээ хүдэлжээ байна.

1991 оной августын 16-хаа энэ ПТУ-да (тэрэн 1994 оной ноябрьнаа техническэ мэргэжэл олгодог лицей болгогдонон юм) хүмүүжүүлэгэшээр олон жэлдээ ажаллаа. 1995 ондо тэндээ буряад хэлэ заана.

Светлана Цыбиковна хэшээл юрэ үнгэргээдээ лэ, нурагшад ойлонго гү, болинон гү-яхамнайб гэжэ ябадаг хүн бэшэ. ПТУ-гай нурагшад тухай образибор хэлэбэл, одоо эндэмийн эрээн мориной үнэн шэнги байхаа буряад хэлэ мэдэхэшье, мэдэхэшьгүй нурагшад бии гэжэ мэдэжээ. Энэ ойлгосотай.

Гэхэн хажуугаар түрэл хэлээрээ аас-маасгүй буряад нурагшадай хажуугаар унаган буряад хэлэгээ орд үхижүүдээр байна бишээ гү?

Дурдабал, 2000-2001 онуудай нуралсалай жэлдээ Хурамхаанай аймагай Уланхайн нютагхай Молчанова Наташа гэжэ басаган оронон байна. Халтга баргажан аялгатайгаар аад, унан буряад хэлээр хөөрэхэй. Хоёр жэл удаа дараалан, лицейнгээ Сагаан нарын дангина болохонийн олон юумээрэшэнэ бишээ гү?

- 1995 ондо Яруунын Догно нютагхай Попова Таня гэжэ басаган орох, буряад хэлээр унан торгон байхаа, ондоо нурагшадай байна нүлөө үзүүлэн юм.

Дулаахан дурсалга

ГАГАРИНДАА ХАРЮУ-БЭШГ АБААД...

жэлэй хугасаа соо ахалгашаа пионервожатаа болохоёо нураа нэн.

Ажалайм түрүүшүүн алхамууд 1967 оной августын арбан таандаа хийсэн нэн.

Түрэл Ярууныгээ Иисэнгын нургуулида ахалгашаа вожатаар худалдагдаж. Тэрэ үедэ замбуулин тухай, Ю.А.Гагарин тухай пионерийгээ нонирходог ўе нэн. Дружиний нэрээнэ түрүүшүүн космонавт Ю.А.Гагариндаа бэшэгээ хэлэгээ табижархёөд, харуу өрхэшье гэжэ этигэдэггүй байшооб.

Гэнтээ ажалдаа ошожаа ябахадаа, почт орон гэхэймни, Москвадаа Гагариндаа бэшэг гэхэдэй, досоонни ехээр уяраа, зүрх сэдхэллийн баясаа нэн.

Түргэхэн лэ пионерийгээ липейкэдээ сутлуулаад, наалгандаа

гүүртэнүүдээр ябажа, машинадаа түмэр сугуулдаг, хүгшэн зондо түнэлдэг байна. Тэрэ жэлдээ манай дружинай аймагай соогоо түрүүшүүн нуури эзэлнэн юм.

Манай нургуулиин нурагшад эдэбхитэй концертдээ хабаададаг нэн. Наталья Сультикова «Баян талын аялга» гэхэн радиодамжуулгын редактор, өөрөө уяигатаа наанадаа хоолойтой. Тэрэ үедэ нэгэ томо баяланай саанаа сценэ дээрэ арай шамай харагдана гү, угы гү гэхээр нуура. Тэрэ арбагар жаахан басагамай аялгатайгаар уяигатаа наанадаа хоолойтой.

Удааншье болоогүй байхадаа, радиогоор үйдхартай мэдээсээл аялгатайгаар Улын үндээр орой дээгүүр Урээ наан хөөрэн гарана, — гээд, үхижүүн нариихан хоолойгоороо гёөр дуулажаа, сугларагшадай дура сэдхэл баясуулдаг бэлэй.

Би түрэл нютагхайгаа эдээ басагадай жэшээ болон хэшээлүүдээ ходо хөөрэдэгби.

Нурагшадай мунёө Буряад Республикийн 80 жэлэй ойдо зориулагдана хэмжээ ябуулануудадаа эдэбхитэйгээр хабааданаа гээд мэдүүлхээ дуран хүрэн.

С.ДАШИЕВА,
16-дахи лицейн багш.

15.05.2003

БУРЯД ҮНЭН

№ 72 (20734)

Дүхэргүй

Тосон

22

№ 20 (321)

Дуу хүгжэм, хатар наадандаа, хошион зугаадаа дургатайшувуу-лы хүхюүн заитай, хүгжэл бадаралтай, охи ехэтэй хүнүүд гээд тоолодог. Эдэмийн - арадай уран бэлгигэн, уран найханай бүлгэмий тулгуурии болодог ха юм даа. Имээ хүнүүдэй нэгэн тухайдын хөөрэжэ, уншагшадай нонирхол татахаа дуран хүрэнэ.

Би Владимир Сыренович Дармахеевтэй дүшэ гаран жэл тоо дүтэ танилби. 1963 ондоо Ахын аймагай соёлын байшандыа сугтаа хүдэрэх нэмди. Тэрэ үедэх хүдээ нь отагуудта хүгжэмийн ното танихаа хүгжэмшэд тон хомор бэлэй. Ехинхидээс баяан, гармошка, хуур, лимбэ дээрээ сээжээс наададаг байгаа. 1962 онойн намар, Ахын болон Түнхэнэй аймагуудаа нэгдэхэгдэжэ, Түнхэнэй колхоз, совхозуудай управлени болгогдоо нээл. Хойто жэлэйн хабар хүдээ ажахын управлениин партиин хороонд үзэл сурталай таагын даагша Петер Константинович Манжи-ханов, аймагай соёлын таагын даагша Харитон Хайхадаевич Хантаев гэгшэд Владимир Сыренович бидэх хөөрэй дуудажаа, Ахада ошоож хүдэлхүемийн дурадхадаа. Ахын зоной нуудал байдал аргагүй гоё найханаар зураглахаа, алт агуури, заганаа шугаанаа элбэгтэй дайдаа, арад зониний хүндэмүүшэж жэнхэндийн буряад ньтаг яхь эхээдэй, тэрэ дороо ошохо боловшоо бэлэйбди. Мүнөө наанаадамни хори гаража ябанаа бидэх хоёр романтикаадаа аблтоо нээн хабдай. Майн нэгэндэй найндэрэй урдаа үдэр Орлик хүрэжэсэргэдэмийн, үдэшэндэе болохо концертдэх бэлэдхээл түлэг дундаа болож байбаа. «Корабльнаа балда бууба» гэхэндэл бидэх хөөршье хамсын шуун оролсодобди. Хэрэндэй аймагай соёлын байшандыа уран найханай хүтэбэрилгэшээр би хүдэлдэг байгааб, харин Владимир Сыренович тус соёлын байшандыа хүгжэмшийн нэгжээр ажаллаадаа. Энэ ушарханаа бидэх хоёрой репертуаруудаа юм нээн. Тэрэл түрүүшүүний концертдэе оролсожо наадаанаа үдэшэ олон тоото харагшад хүгжэмшийн бэлэгталаанние үндэрээр сэргиээ бэлэй. Концерттын дүүрэгээр, Орлигийн дундаа нургуулиин хуралсалад талаараа директорийн орлогшо байхан Петер Даашевич Марзаев тус нургуулидаа хүгжэм дунай хэшээлнүүдье үнгэрэг-хынен дурадхадаа нээн.

Владимир Сыреновичийн хүгжэмийн дэлдэгээрэй урдаа үдэрээсээр, Карл Марксийн нэрэмжээсээр, Хэрэндэй сомоний зүблэлэй дарганар Хужарай хүдэөгийн клубын даагшар томилоо. Хойто жэlyн аймагай туб Хэрэндэхүүгээд хүгжэмийн нургуулиин багасаа Бато Баяртуев, аймагай соёлын байшандыа Михаил Московский, Владимир Пивоваров, Сэрэн Нагаслаев гэгшэд хүдэлдэг байгаа. Владимир Пивоваров хүгжэм, дундуудын зохёогоод туршадаа нээн, - гэжээ В.С.Дармахеев гушан жэлэй саадаа тээ үнгэрэн сагын дурсажаа, саашан хөөрөөгөө үргэлжлэлүүнэ.

- 1957 ондоо Владимир Сыреновичийн нургуулияа дүүрэгэсээр, Карл Марксийн нэрэмжээсээр, Хэрэндэй сомоний зүблэлэй дарганар Хужарай хүдэөгийн клубын даагшар томилоо. Хойто жэlyн аймагай туб Хэрэндэхүүгээд хүгжэмийн нургуулиин багасаа Бато Баяртуев, аймагай соёлын байшандыа Михаил Московский, Владимир Пивоваров, Сэрэн Нагаслаев гэгшэд хүдэлдэг байгаа. Владимир Пивоваров хүгжэм, дундуудын зохёогоод туршадаа нээн, - гэжээ В.С.Дармахеев гушан жэлэй саадаа тээ үнгэрэн сагын дурсажаа, саашан хөөрөөгөө үргэлжлэлүүнэ.

- 1966 онийн зүн Буряадай хоорий общесть хүдээ ньтагуудай хүгжэмшидье суглуулж, аша үрэтийн курсануудын үнгэрэгээн бэлэй. Тэрэ үедэх хоорий бүлгэмийн секретаряар Базар Цырендашиев хүдэлдэг, Станислав Улаханов сольфеджио, Юрий Ирдынеев дирижио, хоор,

«Миний мүшэн шиний мүшэнтэй...» конкурсдо

МУНХЭ ДУРАН

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.

Дулаахан дуран түрүүшүн алхам хэхэдэ, табядад онуудай эхээр Түнхэнэй Хужар тосхоний эхин нургуулиин багша байхан, Сэлэнгийн аймагай Харгана ньтаг тоонтотой Цыретор Чагдар-Жапович Будаев ехэ нүүлэх нээн бэлэй.</

23

№ 20 (321)

БУРЯД ҮНЭН

15.05.2003

Дүжнэриг

№ 72 (20734)

XVII ЖАРАНАЙ ХАРАГШАН ХОНИН ЖЭЛ

Нажарай эхин улаагшан мөгий нара

Буряад лигэ	19	20	21	22	23	24	25
Европын лигэ	19	20	21	22	23	24	25
Гарагай Нэрэ Үдэр	Дадаа Нара понед.	Мягмар Марс Вторник	Лагда Меркурий среда	Лурдэ Юпитер четверг	Баасан Солбон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наан воскр.
Үнгээ Үдэр	хара лую	харагшан могой	хүхэ морин	хүхэгшии хонин	улаан бишэн	улаагшан тахяа	шара нохой
Мэнгээ	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ
Луудал	унаан	уула	модон	хии	гал	шорой	тумэр

Гарагай 2-то хуушанай 19
(майн 19).Хара Луу, 9 улаан мэнгын,
ундана нуудалтай үдэр.Бурхандаа мүргэхэ, бисалгал
хэхэ, бурхан, сахиуса, лусууд,
тэнгэри тахиха, Аюушын нахил
хүртэхэ, үзэгтэ, зурхайдаа нуура
ха, буян үйлэдэхэ, таангригаа
боловулаа, наа утадхалын хэрэг
бүтээхэ, даллага абааха, худалдаа,
наймаа, олзын хэрэг эрхилхэ,
шүүхэ, тараг бэрихэ, аяраг
халааха, ада шүдхэр иомгодхохо
мэтын үйлэнүүдтэйнай.Гэхэтэй хамта шунаа ханааха,
төөнэхэ, ехэ уна гаталха, загаа
бариха, гэрхээ хэрэглэг гаргаха,
үхэр худалдаа мэтын үйлэнүүдтэй
муу.Бэри тухай, наа бараан хүн
тухай дасаннаа асуугты.Энэ үдэр хүнэй үнэ абаа наа,
үшэн хүрэж болох.Гарагай 5-да хуушанай 22
(майн 22).Тэрэниие шагнаха, мүргэл
шүтээнэй зүйлнүүдье бүтээхэ,
бисалгал хэхэ, хубсаа эсхэхэ,
нүүхэ, амгалан байдал түлөө
хэрэг хэхэ, модо нуулгаха, гэрэй
нуури табиха мэтын үйлэнүүдтэй
най.Гэхэтэй хамта шунаа ханааха,
хүншүү гаргаха, шунаа ханааха,
төөнэхэ, залуу мал эмнихэ,
модо унагааха, шэрдэг бүрихэ,
хэрэлдэхэ, хоорондоо дайсад
болово, мори худалдааха, худал
дажа абааха, гэрхээ хэрэглэл
гаргаха мэтын үйлэнүүдье
тэбшэлтэй.Энэ үдэр хүнэй үнэ абаа наа,
үшэн хүрэж болох.Гарагай 6-да хуушанай 23
(майн 23).Хүхэгшин Хонин, 6 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, хоонон
үдэр гэгдэдэг. Имээ үдэр бэри
буулгаха, наа утадхалын хэрэг
бүтээхэ, таряа тариха, хүхэр мал
худалдажа абааха, алдар солодо
хүртэхэ, гэр бариха мэтын
үйлэнүүдье тэбшэхэ шухала.Имээ үдэр хүнэй үнэ
абалтагүй.Гарагай 7-до хуушанай 24
(майн 24).Улаагшан Тахяа, 4 ногоон
мэнгын, шоройдо нуудалтай
ҮАЭР.Бурхандаа мүргэхэ, лусууд
тахиха, замда гараха, тараг
бэрихэ, аяраг халааха, худалдаа
наймаа эрхилхэ, модо нуулгаха,
тангригаа болоулхаха, эльбэ, ада
шүдхэр дарааха, наад тодхор
зайлуулхаха, шунаа ханааха, төөнэхэ,
эм найруулхаха мэтын үйлэнүүдтэй
най.Харин үхибүү хүлээ оруулхаха,
бага хүүгэдье гэрхээ холо
эльгэхэ, бэлбээн хүнэй гэртэ
орохо, үнээс угааха, гэрэй нуури
табиха, суглаа зарлааха, үгэлэг
үгэхэ, үзэл үзэхэ, хубсаа эсхэхэ.
Дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй
бусад зүйлиүүдье арамнайлах
мэтын үйлэнүүдье үйлэдэжэ
боловогүй.Энэ үдэр хүнэй үнэ абаа наа,
үшэн хүрэхэ.Гарагай 1-дэ хуушанай 25
(майн 25). Хандамаанарай үдэр.Шара Нохой, 3 хүхэ мэнгын,
түмэртэй нуудалтай үдэр.Энэ үдэр бурхандаа мүргэхэ,
зальбарха, эм найруулхаха,
тангригаа болоулхаха, «чавдор»
(үнан балин), «лудор» (лусуудай
балин) гаргаха, тараг бэрихэ,
айраг халааха, замда гараха
(Нохой үдэрэй болон гарагай
1-нэй хориул зангуулаад),
худалдаа наймаа эрхилхэ мэтын
үйлэнүүдтэйнай.Зүгээр газар малтаха, абанаанаа
бусааха, тэнгэри тахиха, шулуу
шорой хүдэлгэхэ, үхибүү хүлээ
оруулхаха, бага хүүгэдье гэрхээ
холо эльгэхэ, хүбүүдье сэргэгтэ
үдэшэхэ, үнээс угааха, нүүхэ,
даллага абааха, хубсаа, малгай
эсхэхэ мэтын үйлэнүүдтэй муу
гэнэ.Нохой үдэр хүнэй үнэ
абагагүй, тшигээшье хуушанай
25-най үдэр үнэ абаа наа,
тиодэнэйн хараа муулаха.Гарагай 8-да хуушанай 26
(майн 26).Хүхэгшин Хонин, 5 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, хоонон
үдэр гэгдэдэг. Имээ үдэр бэри
буулгаха, наа утадхалын хэрэг
бүтээхэ, таряа тариха, хүхэр мал
худалдажа абааха, алдар солодо
хүртэхэ, гэр бариха мэтын
үйлэнүүдье тэбшэхэ шухала.Имээ үдэр хүнэй үнэ
абалтагүй.Гарагай 9-да хуушанай 27
(майн 27).Хүхэгшин Хонин, 6 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, харшалдаан,
тэрсүүд үдэр гэгдэдэг.Шэнэ гэр бариха, дасан
(дуган), мүргэл шүтээнэй бусад
зүйлиүүдье бодохкоо, замда
гараха, хабарай тарилга эр
хилхэ, алдар солодо хүртэхэ, хүхэр
мал абааха, хэшэгдуудаха, даллага
абааха мэтын үйлэнүүдтэй тон
хориултай.Гарагай 10-да хуушанай 28
(майн 28).Хүхэгшин Хонин, 7 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, харшалдаан,
тэрсүүд үдэр гэгдэдэг.Шэнэ гэр бариха, дасан
(дуган), мүргэл шүтээнэй бусад
зүйлиүүдье бодохкоо, замда
гараха, хабарай тарилга эр
хилхэ, алдар солодо хүртэхэ, хүхэр
мал абааха, хэшэгдуудаха, даллага
абааха мэтын үйлэнүүдтэй тон
хориултай.Имээ үдэр хүнэй үнэ
абалтагүй.Гарагай 11-да хуушанай 29
(майн 29).Хүхэгшин Хонин, 8 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, харшалдаан,
тэрсүүд үдэр гэгдэдэг.Шэнэ гэр бариха, дасан
(дуган), мүргэл шүтээнэй бусад
зүйлиүүдье бодохкоо, замда
гараха, хабарай тарилга эр
хилхэ, алдар солодо хүртэхэ, хүхэр
мал абааха, хэшэгдуудаха, даллага
абааха мэтын үйлэнүүдтэй тон
хориултай.Имээ үдэр хүнэй үнэ
абалтагүй.Гарагай 12-да хуушанай 30
(майн 30).Хүхэгшин Хонин, 9 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, харшалдаан,
тэрсүүд үдэр гэгдэдэг.Шэнэ гэр бариха, дасан
(дуган), мүргэл шүтээнэй бусад
зүйлиүүдье бодохкоо, замда
гараха, хабарай тарилга эр
хилхэ, алдар солодо хүртэхэ, хүхэр
мал абааха, хэшэгдуудаха, даллага
абааха мэтын үйлэнүүдтэй тон
хориултай.Имээ үдэр хүнэй үнэ
абалтагүй.Гарагай 13-да хуушанай 31
(майн 31).Хүхэгшин Хонин, 10 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, харшалдаан,
тэрсүүд үдэр гэгдэдэг.Шэнэ гэр бариха, дасан
(дуган), мүргэл шүтээнэй бусад
зүйлиүүдье бодохкоо, замда
гараха, хабарай тарилга эр
хилхэ, алдар солодо хүртэхэ, хүхэр
мал абааха, хэшэгдуудаха, даллага
абааха мэтын үйлэнүүдтэй тон
хориултай.Имээ үдэр хүнэй үнэ
абалтагүй.Гарагай 14-да хуушанай 32
(майн 32).Хүхэгшин Хонин, 11 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, харшалдаан,
тэрсүүд үдэр гэгдэдэг.Шэнэ гэр бариха, дасан
(дуган), мүргэл шүтээнэй бусад
зүйлиүүдье бодохкоо, замда
гараха, хабарай тарилга эр
хилхэ, алдар солодо хүртэхэ, хүхэр
мал абааха, хэшэгдуудаха, даллага
абааха мэтын үйлэнүүдтэй тон
хориултай.Имээ үдэр хүнэй үнэ
абалтагүй.Гарагай 15-да хуушанай 33
(майн 33).Хүхэгшин Хонин, 12 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, харшалдаан,
тэрсүүд үдэр гэгдэдэг.Шэнэ гэр бариха, дасан
(дуган), мүргэл шүтээнэй бусад
зүйлиүүдье бодохкоо, замда
гараха, хабарай тарилга эр
хилхэ, алдар солодо хүртэхэ, хүхэр
мал абааха, хэшэгдуудаха, даллага
абааха мэтын үйлэнүүдтэй тон
хориултай.Имээ үдэр хүнэй үнэ
абалтагүй.Гарагай 16-да хуушанай 34
(майн 34).Хүхэгшин Хонин, 13 сагаан
мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр.Мөгий нарада Хонин үдэр
ушархадаа, тон муу, харшалдаан,
тэрсүүд үдэр гэгдэдэг.Шэнэ гэр бариха, дасан
(дуган), мүргэл шүтээнэй бусад
зүйлиүүдье бодохкоо, замда
гараха, хабарай тарилга эр
хилхэ, алдар солодо хүртэхэ, хүхэр
мал абааха, хэшэгдуудаха, даллага

15.05.2003

БУРЯАД ҮНЭН

№72 (20734)

Дүхэриг

№20 (321)

ЯМАРШАЛ НЯБДИ!

Хуушан «үнэнхийх» мүнөө редакцига үсөөхөн язгуулж хийбидээ даа. Эгээл үнший хүдэлэгчийн Елизавета Дондоковна БАДМЛЕВА болоно ха.

Тэрэ анхан 1971 ондо үндэхэн сониний редакциин бэшэгтүүдээ тоо бүридхэгшөөр ажалдаа байгаа үнэн. Тэрэ үедэ миил 28-тай, бүри басаган гэхээр залуу эхэнэр ябаан байнал. Түрэл Хэжэнгынгээ дундан нургуули 1961 ондо дүүргэсээрээ тэндээ ахалгашаа пионервожатайар, удаагахи жэлнүүдээ хүүгээдээ саадай хүмүүжүүлэгээдээр хүдэлжэ, Буряадын багшанарай институтдай түүхын - хэлэ, бэшэгэй факультетдэй буряад хэлэнэй хэлтээсэе заочиноор дүүргэхээ зуураа хадамдаа гаражаа, гурбан хүүгээтэй боложо үршигэн байдал.

Энээн дээрэхээ харахадаа, Елизавета Дондоковнагай иштэрүүгээр оролдожо, зориондоо хүрэдэгчийн эли болодог. Юрэ, хүүгээс өөдөн болгохо, хүмүүжүүлхээ үүргээдэй эхэнэр хүн саашанхияа бодонгүй, нанаа амар ябаха аргатай хаюм. Тийн эгээ 32 жэлэй саана тэрэ «Буряад үнэн» сониний редакцигаа ерэхээр мүнөө хүрэлтэр ажамлахаа ябана.

1996 ондо манай сониной 75 жэлэй ойн гүйсэхэдээ, Елизавета Дондоковна «Буряад Республикин соёлыг габьяатаа ажал ябуулагшаа» гэхэн иэрэ зэргээдэх хүртээх нэн.

Бэшэгүүдээ бүридхэгшөөр найман жэл соо хүдэлэх, 1979 ондоо редакциин техническэ секретарь - выпусканищаар 1995 он болотор амжалтатайгаар хүдэлэх. Тэрэ сониной с е к р е т а р и а г а й хүдэлмэрилэгшээдэй хэблэлдээ бэлдэхэн материалынүүдээ, сониний нюуруудай македүүдээ т и п о г р а ф и и н хүдэлмэрилэгшээдэй түүлган барай хэб болгохо, холбон хабсаргахадаа, редакциин зүгнөө туналхаа, хинахаа уялгатай нэн. Тоншии харюусалгатай ажал. Типографиихи хүдэлмэрийн хайн мэдэхээ хэрэгтэй. Елизавета Дондоковнагаа энэ ажалын түрүүшээр бэрхшэгшье наа, удаанье гүй дүршэлтэй боложо, уялганаа жиншэгтүй дүүргэдэг болонон байна.

«Буряад үнэн» сониномий Елизавета Дондоковнагай эзлээ эзлэхээр техническэ секретаряар үнинэй полиграфист, нёднөндо жэлэй хуушаар 70 жэлэнгээ ойн тэмдэглэхэн Татьяна Михайловна Санжиева хүдэлдэг байгаа. Типографидаа эды наидамтай бэрхэ түлөвлэгшэдтэй байхадаа, бидэнэр, журналистнуудтаа,

тоншии амар һааб даа. Дугаарай дежурнаа байхадаа, манай хоёр выпускающими партай уулзаха, зүвшэх ушар или олон гаражал байхаа. Тээг эдэх хоёрой хэнишильше хэн гэшэгүй, эзлэхээр дугаарай или нэгэн нюурай барлагахаа түүлган хэбтэ ямар заабари оруулхие түргээр ойлгоог, хүснэгээний шууд хүргэжэхидэг шадабары оролдосотой бэлэй.

Түүлган барай хаясаанд гарахадаа, Елизавета Дондоковна

зурагууд угаа һонин: энэ нэгэн дээр хахадаа, манай хоёр выпускающими партай уулзаха, зүвшэх ушар или олон гаражал байхаа. Тээг эдэх хоёрой хэнишильше хэн гэшэгүй, эзлэхээр дугаарай или нэгэн нюурай барлагахаа түүлган хэбтэ ямар заабари оруулхие түргээр ойлгоог, хүснэгээний шууд хүргэжэхидэг шадабары оролдосотой бэлэй.

Түүлган барай хаясаанд гарахадаа, Елизавета Дондоковна

ЭЛЬГЭ ХАЛУУН ЭГЭШЭ НУХЭРНАЙ

1995 ондоо компьютерай үзэг холбогши операторай хүдэлмэрийдээ, нахаар тээ залуушие зондоо дутуугүйгөөр, шунгажаа ороо һэн. Тийн мүнөө хүрэлтэр жиншэгтүй хүдэлжэ ябана.

«Үнэнхий» үзлии ехэтэ үндээр ордоной үүдээ үүдэрхөө үүдэртэ лабхан татажа үндынч, зохёхы үрэжэлтэ, ульхатай дулаан уургай соонь үдэ ногоёо ургаан, урмаашаан үтэн нүхэд, аха, дүүнэрээ эльгэлэн дурсахадаа аятай юу даа. Хуушан

нариихан сурвалжалаагаа байхан, мүнөө «Дүхэригэй» редактор, мэдээжэ шүлэгшэн Галина Хангуевна Дашиева-Базаржапова одоог һонин бэшэг оложорхинхой, мэлмэн харахан нюдээ үлээмжэ уянгатайханаа шагаан һууна.

Ингэжэл 32 жэлэй туршадаа Елизавета Дондоковна эгэштээмийн нүхэд үтэндөө, залуу халаандаа, поёд гарганартай хүндэтэй, ажалдаа хурдан түргэн, хэшээл зоригтой ябажа байна гээш. Таныа түрэхэн үдэрөөр, жабхаланта жаран жэлэй ойгоор амаршалааг, ажалдаа урданайхидаа алтан бэрхэ, амжалта түгэс, ашанаар

зээнэрээ харан баясажа, сүг хүдэлдэг бидэнэрээрээ ээм эмэ түшэлсэн, эльгэ халуун зугаа наадаяа дэлгэжэ, энх тэнюүн, ута наа, удаан жаргал элдэжэ, буяитай хэшэгтэй, омог горюун ябыт даа гэж хүсэбэй.

Николай БАДМАРИНЧИНОВ.
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: үндэхэн сониной техническэ секретарь Е.Д.Бадмаева; «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» сониномий үбхэ хуряалган дээрэ. Зүн гарнаа зогсогшодой гурбадахинь Е.Д.Бадмаева (1979 он); Г.Х.Дашеева, Е.Д.Бадмаева; корректор-операторнууд Е.Ч.Гомбоева, Л.А.Цыденова, Ц.Б.Гуродара м а е в а , Е.Д.Бадмаева.

ДОНШОД ХУРАЛ

Бурхан багшын мүндэлхэн үдэр

Зунаи эхин һарын 15-даа Бурхан багшын энэ дэлхийдэ мүндэлхэн, Бурханай боди хотог олонон, Нирваанай зүнэ үзүүлхэн үдэр болоно. Узлы дэмбэрэлтэй эдэ үйлэхэдээ зориулагдан, майн 15, 16, 17-до Россин Буддын шажанай Заншалта Сангхын бүхы дасангудаа Доншод хурал үнгэргэгдэхээ. Доншод гэхэн түбэд үгэ «Мянган тахил, үргэл» гэхэн үдхатай.

Хуралай түрүүшүүн үдэр Ганжуурай 108 ботидо ородог Бурхан багшын айладаан сударнууд үншагдахаа. Нана барагшадай Сухаваадийн ороод түрэхэдэ зориулагдааг Диваажан хурал үдэн хойно болох.

Хуралай гол үдэр - майн 16-да Россин Буддын шажанай Сангхын толгойлогшо, Баандаа Хамбадамба Аюшеев түрүүтэй ламанар Бурхан багшын шүтэндэ, соло магтаал үргэхэн, тахилнуудые зориулаан Ганжуурай сударнуудые үншаха. Энэ үдэр Хамба лама Даши-Доржо Этигеловэй наанги бэе үзэгшэд, мурглшэдэй зальбарал шүтэндэ, адис абалгадаа залагдахаа.

Майн 17-до Гомбо, һама, Жамсаран сахиусанууд хуралдахаа.

Мүн лэ эдэ үдэрнүүдтэй Ногоон дугаанд (Чойро) Арьяа-Баалын маани үнгэргэгдэхээ, майн 16-да эндэ 108 зула барилгын ёхолол болох. Маанида һууhan үзэгшэндүгэл хилэнсээс нимгэлжэ, саглашагүй буян хуряахаа аргатай. Ерэхьстийн уринабди.

Хамаг баршад, тодхор зайсуулхын тула Жүд дугаанд Дүгжүүбын хурал үдэр бури үнгэргэгдэхээ байдаг.

Ивалгын дасанай хэблэлэй түб.

УВАЖАЕМЫЕ УЛАН-ҮДЭНЦИ!

16-го маиа будут проводиться Дни экономики и культуры Кижингинского района в г. Улан-Удэ, посвященные 80-летию образования Республики Бурятия.

Начало в 15 часов. Сбор в 14.30 часов у здания музея истории Бурятии им. Хангалова (ул. Профсоюзная, 29).

Оргкомитет землячества «Хэжэнгэ».

ПРОДАЕМ детскую кроватку, журнальный столик и табуретки-пуфики (новые, деревянные) ручной работы, с резными узорами, лакированные, промышленную инвейнную машину б/у, в отличном состоянии. Цены договорные. Тел.: 43-36-98, пригласить Шойнхоровых.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикин Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директор - ахамад редактор А.Л.АНГАРХАЕВ.

Редакторай уялга дуургэгшэ А.Д.ЭРДЫНИЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикин Правительство), Ф.П.БОТОЕВА, Ц.ЭДОРЖИЕВ (Буряад Республикин Арадай Хурал), Н.Д.НАМСААЕВ (генеральна директорий 1-дэх орлогшо-ахамад редакторай орлогшо), редактор Г.Х.ДАШЕЕВА, Т.В.САМБЯЛОВА (секретариады хүтэлбэрлигээ-генеральна директорий орлогшо), А.Б.ГУРОДАРМАЕВА (редакторай орлогшо), таңагуудые даагшад: В.Г.ГОМОБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА, Б.В.БАЛДАНОВ.

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ хото, Каландариншилийн үйлсэ, 23, Хэблэлэй байшан «Буряад үнэн». E-mail: unen@mail.ru

Газетэ хэблэлэй 6 худаан хэмжээтай.

Индекс: 73877. Хамтын хэлэг - 60000. Хэблэлэдэ тушаагдана саг - 17.00.

«Республиканска типографи» гэхэн

АО-до газет 9000 хэлэгээр хэблэгдээ. Директорийн телефон: 21-40-45. Б-0165-дахи номертойгоор бүридхэлдэ айтсанай.

Редакцида орохон материалын шүүмжэлэгдэгтгүй, мүн авторнуудтани бусаагдадагтгүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшэлгэхээ хазагайруулан ушартав авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа авторийхитай адли бэшэ байж амагад.